

Debreceni Egyetem
Informatikai Kar
Könyvtárinformatikai Tanszék

A gyermekkönyvtári ellátás
Hajdúszoboszlón
Szakdolgozat

Témavezető:

Suppné Dr. Tarnay Györgyi
Egyetemi adjunktus

Készítette:

Tabányi Réka
III. évf. informatikus könyvtáros

Debrecen

2010

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	2
Bevezetés.....	3
1. Hajdúszoboszlóról.....	4
2. A könyvtár létrejöttének története	5
2.1 A kezdetek, a Tury könyvtár	5
2.2 Nyilvános könyvtár létesítésének kísérletei	6
2.3 A kultúrház és a Hajdúszoboszlói Városi Könyvtár születése	7
2.4 Kovács Máté és Hajdúszoboszló kapcsolata.....	9
2.5 A 80-as és 90-es évek eseményei, modernizálás.....	11
2.6 A könyvtár jelenképe	13
2.7 A könyvtár és a környező iskolák kapcsolata	13
2.8 A gyermekkönyvtárról	14
3. A 10-11 éves gyermekek olvasási szokásai.....	20
3.1 Korábbi felmérések.....	20
3.2 Néhány szó a felmérés előzményeiről.....	22
3.3 A kérdőívek elemzése	24
3.4 Összefoglalás	53
Irodalomjegyzék	56
Mellékletek	59

Bevezetés

Kapcsolatom a hajdúszoboszlói gyermekkönyvtárral kilenc-tíz éves koromban kezdődött azzal, hogy egy barátnőmet elkísértem a könyvtárba. Amint beléptem, tudtam, hogy ez a hely az életemben nagy szerepet fog játszani, és már ebben az életkorban elkezdett mozgolódni bennem a könyvtárosi munkakör gondolata, mint jövőbeli foglalkozásom. Akkoriban nem is szerettem olvasni, azonban a könyvtáros figyelme és gondos irányítása meghozta a kedvemet.

A gyermekközpontú gondolkodás és légkör nagy hatással volt rám, ezért határoztam el, hogy a gyermekek közelében szeretnék dolgozni, lehetőleg könyvtárosként. Sajnos a gyakorlatomat nem Hajdúszoboszlón végeztem, de a gyakorlat alatt is inkább a gyermekek felé orientálódtam.

Témaválasztásomon mindezek tekintetében nem is kell csodálkozni, örömmel vettem magam a munkába, közelebbi kapcsolatba kerülhettem a gyermekekkel és a könyvtárosokkal. Remélem a jövőben is megmarad ez a jó kapcsolat és elhelyezkedhetek ott, ahol a legjobban szeretnék dolgozni.

1. Hajdúszoboszlóról

Hajdúszoboszló több mint 900 éves kistelepülés a magyar Alföldön, Budapesttől 200, Debrecentől 22 km-re található. Elhelyezkedése tehát meglehetősen szerencsés, megközelíteni egyszerű. Klimatikus adottságai kedvezőek, Magyarország egyik legnaposabb vidéke. Lakossága: 23 893 fő, területe: 22 697 hektár.^(8, 95.p.)

Népszerűségét természeti kincsének, a 73°C-os gyógyvíznek köszönheti, amelyet Pávai Vajna Ferenc geológus fedezett fel az 1925. október 26-i kutatófúrások során, így vált a korábbi mezőváros Európa szerte népszerű fürdőhellyé.^(21, 21.p.) Az idegenforgalmon kívül a mezőgazdaság a másik fő terület, ami a megélhetést biztosítja. Fontos ipari üzemek a gázszolgáltatással és a kőolajtermeléssel foglalkozó cégek is.

Évente kerül sor a Hajdúvárosok Találkozójára. Augusztusban a Lovas napok vonzzák az érdeklődőket. A református templomban kórus, komolyzenei és orgonaversenyek kerülnek megrendezésre. A szoboszlói fürdőbálok is hozzájárulnak a város népszerűségéhez.^(8, 112.p.)

A város rendelkezik egy bölcsödével, 8 óvodával, 4 általános iskolával, 3 középfokú oktatási intézménnyel, egy kisegítő iskolával, egy kollégiummal, egy zeneiskolával és egy alapfokú művészeti iskolával. A művelődést a Kovács Máté Művelődési Központ és Városi könyvtár biztosítja a lakosoknak és az idelátogató vendégeknek. Programjai közül kiemelkedő a rendhagyó irodalom- és könyvtárismereti órák, irodalmi és nyelvi vetélkedők, író-olvasó találkozók. Az Irodalmi Kávéházban kortárs írók mutatkoznak be negyedévente.

2. A könyvtár létrejöttének története

Ahhoz, hogy a gyermekkönyvtárról beszélhessünk, érdemes felidézni vázlatosan a városi könyvtár történetét, fejlődését, hullámvölgyeit és hullámhegyeit. Még mielőtt a gyermekkönyvtárra terelném figyelmüket, előbb hadd tekintsünk be a város olvasáskultúrájának alakulásába.

2.1 A kezdetek, a Tury könyvtár

Az 1860-as években indult az országos törekvés, hogy a magyar nyelvű olvasóközönséget a magyar könyvek olvasásához szoktassák, ennek lehetünk tanúi Hajdúszoboszlón is.

Tury Sámuel, hajdúszoboszlói ügyvéd 1865-ben levelet küldött a református egyháznak, melyben felajánlotta nagy értékű könyvtárát az egyháznak, illetve az iskolának. Az ajánlatot örömmel elfogadták, a gyűjteményt Tury könyvtárnak keresztelték el és mintegy 3-4 évtizeden keresztül ellátta az érdeklődőket olvasnivalóval. Helyileg a református elemi iskola egyik termében volt, kezelésével Karácson Sámuel tanárt bízták meg. Maga a Tury-féle gyűjtemény több mint száz országgyűlési naplót tartalmazott, illetve jegyzőkönyveket, de annál fontosabbak: 1840-70 között Magyarországon kiadott szépirodalmi, történelmi és tudományos művek jelentős részét. A könyvtár összesen 648 kötetből állt.

A gyakori olvasói visszaélések miatt Karácson Sámuel 1968. május 17-i egyháztanácsi ülésén szabályrendeletet nyújtott be. Ez a szabályzat tartalmazta:

1. a kölcsönzés módját és időtartamát;
2. a könyvtár nyitva tartását;
3. a beiratkozás módját és annak díját;
4. feltételt szab, hogy ki lehet tagja a könyvtárnak (tanulók, az egyház tagjai, illetve hivatalnokok és értelmiségiek);

5. és azokat a különböző intézkedéseket arra vonatkozólag, ha valaki valamely dokumentumot megrongálja vagy elveszti. (2, 212.p.)

Külön kitért az iskola tanulóinak jogaira és szabályaira. A szabályzat teljes szigorúságról ad tanúbizonyságot, a szabálysértők nem csak megfizették a kárt, hanem el is veszítették könyvtári tagságukat.

Ez az első vidéki, népkönyvtári jelleggel működő könyvtári szabályzat. Megteremtette azokat az alapokat, amelyre a későbbi modern könyvkölcsönzés feltételei épülnek.

A könyvtárról teljesen elfeledkeztek az első világháború után. 1911-ben ugyanis – amikor felépült az új református elemi iskola – a könyvtár átkerült az egyházi hivatalba. Ma is itt található, állományából pedig mindössze 400 kötet maradt fenn.(2, 215.p.)

Sajnálatos módon a XIX. században más, lakossági igényeket kielégítő könyvtár nem létezett, ha nem számítjuk a Polgári Iskola – a mai Gönczy Pál Általános Iskola - folyamatosan fejlődő ifjúsági könyvtárát. Az iskola a XX. század elején indul rohamos fejlődésnek, noha a város alig támogatta. Könyvtára leginkább adományokból és ajándékokból fejlődött, gyűjteménye számos, ifjúság számára alkalmas könyvből állt.(9, 4.p.)

2.2 Nyilvános könyvtár létesítésének kísérletei

1905-ben a református egyháztanács kísérletet tett a nyilvános könyvtár létesítésére, fel is ajánlotta a vallásos tartalmú Koszorú-füzeteket, illetve a lakosság segítségét kérték, hogy adományozzanak a közös cél érdekében. A könyvtár helyileg az egyház kurátori hivatalában lett volna, azonban a város vezetői nem támogatták a könyvtár szervezését, a kezdeményezés ezzel kudarcba fulladt.

1906-ban az egyház ismét kísérletet tett a városi nyilvános könyvtár megvalósítására, ezúttal határozottabban lépve föl. Bor János a Múzeumok és Könyvtárak Országos Felügyelőségéhez fordult segítség és pénzügyi támogatás

reményében, sikerrel is járt. 1906. júliusában a felügyelőség 2000 korona értékű népkönyvtárat adományozott Hajdúszoboszlónak.^(9, 4.p.)

Szécsy Miklós felajánlotta, hogy ingyenesen helyet ad a polgári iskolában a könyvtárnak, és díjtalanul ő maga vállalta a könyvek kezelését. Így nyitotta meg kapuit 1906. november 4-én a népkönyvtár, mely nagy látogatottságot tudhatott magáénak, s folyamatosan működött egészen 1914-ig, amikor Szécsy Miklós lemondott a könyvtár vezetéséről, helyét pedig Tóth János tanár vette át, így egy-két évig még üzemelt is a könyvtár, de a háború eseményei következtében 1919-ben az állományt széthurcolták.^(6, 8.p.)

2.3 A kultúrház és a Hajdúszoboszlói Városi Könyvtár születése

A gyógyfürdő megnyitása után és a vendégforgalom növekedése következtében új igények formálódtak a kulturális élet területén. Sürgőssé vált kultúrház létesítése. „Egy ilyen fürdővárosban, mint Hajdúszoboszló elengedhetetlenül sürgős és szükséges a kultúrház létesítése.” – hangsúlyozta a Független Hajdúság című helyi lap 1938. július 3-i száma.^(5, 8.p.)

1939-ben felavatták a Katolikus Kultúrházat, de ez csak részben elégítette ki a város lakosságának igényeit. Más megoldásra volt szükség, 1939. július 25-én dr. Hunyadi Béla városi képviselő indítványában kérte egy városi kultúrház létesítését. Még ugyanezen év augusztusában Veress Béla mérnök-közgazdász javaslatot tett az építés költségeinek előteremtésére.

A gondolat maga már terv formájában körvonalazódott az 1947. június 6-án tartott közgyűlésen, melyet dr. Gönczy József polgármester helyettes vezelt fel. Ebben a kulturális centrumban helyet fog foglalni: a kultúrház, népfőiskola, népkönyvtár illetve néprajzi gyűjtemény. Dr. Rózsa Tibor polgármester felkérte Dávidházi Kálmán debreceni építészmérnököt a kultúrház tervezésére. A tervezet szerint a kultúrház a Szilfákajla és a Bethlen utca sarkán található üres teleken foglal helyet.^(5, 8.p.)

A tervből pedig valóság is lett, hála a helyi születésű Kovács Máténak. Ugyanis ő 1947. áprilisától lett politikai államtitkár a kultuszminisztériumban. Az ő segítségével nem jött volna létre egyhamar a kultúrház és közművelés, szülővárosához szoros érzelmi szálak fűzték. Kovács Mátéről és helybéli kötődéséről a későbbiekben még szó lesz egy külön fejezetben.

1948-ban úgy határoztak, hogy a kultúrház Petőfi nevét fogja majd viselni. Első igazgatója Márton Gábor lett, aki korábban népművelési ügyintéző volt.^(1, 504.p.) A tervezettnél kisebbre sikerült kultúrház 1950. november 7-én nyitotta meg kapuit a lakosság előtt. Hozzá tartozott még a fürdő melletti fás területen lévő szabad téri színpad is, ahol alkalom nyílt különböző rendezvények, koncertek, fesztiválok lebonyolítására.^(5, 11.p.)

Az intézmény kezdetben nem volt megfelelően felszerelt tárgyi és technikai eszközökkel, mindebből pedig számos probléma gyökerezett. Vezetői is gyakran cserélődtek 1950 és 1954 között, a munka nem volt folyamatos és eredményes. Azonban 1954-et követően, a kezdeti nehézségek eltűntek, a munka folyamatosabb, hatékonyabb lett, a vezetés állandó. Így lett a közművelődési feladatok központja a Hajdúszoboszlói Művelődési Otthon.

A kultúrház otthont adott számos művészeti csoportnak: néptánc, énekkar, színjátszó, szimfonikus zenekar, bábcsoport illetve fúvószenekar.

Végre itt helyet foglalhatott a közművelődési könyvtár is, Hajdúszoboszló bekapcsolódhatott a hazai könyvtári rendszerbe. Először zártpolcos raktári rendszerben helyezték el az állományt, mely 1960-as években fokozatosan változott át szabadpolcossá. A megnyitásakor 646 kötetet számlált az állománya, mely 1951-re 2000-re nőtt! 1951. május 10-én alkalmazták az első mellékfoglalkozású könyvtárost^(9, 8.p.) – korábban a könyvtárosi feladatokat pedagógusok végezték. Az első főhivatású könyvtáros pedig 1953-ban kezdett el dolgozni. Ekkorra az állomány több mint 3000-re növekedett, 1955-re pedig megduplázódott. Jelentősen nőtt az olvasók száma is. A könyvtár fejlődése egyre gyorsult.

A könyvtár 1950-től két külön részlegre oszlott: a gyermek részlegre és a felnőtt részlegre. Két külön teremben volt elhelyezve az állományuk és a nyitvatartási idő is különbözött.

A 1964-ben a Művelődési Házhoz hozzácsatolták a volt katolikus kultúrházban székelő ifjúsági házat.

A folyamatos állomány növekedés, illetve a két részleg létrejötte miatt egyre nagyobb szükség volt bővítésre. 1970-ben új szárnyal bővült az intézmény, itt kapott végleges helyett a városi könyvtár, azonban a raktározás gondja így sem oldódott meg véglegesen.

Megszervezték a zenei részleget, melyet elsősorban a helyi zeneművészeti iskola igényelt. A gyermekrészleg is nagyobbá vált, a rendezvények száma növekedett. 1972-re az állomány 39 372 kötetet számlált, ebből 11 205-tel rendelkezett a gyermek részleg.^(1, 506. p.)

2.4 Kovács Máté és Hajdúszoboszló kapcsolata

Kovács Máté a XX. század legkiemelkedőbb könyvtárosi személyisége. Művelődéspolitikus, munkássága kiemelkedő a könyvtártudomány elméleti fejlesztésében, a hazai könyvtárpolitika alakulásában és az egyetemi szintű könyvtáros képzés fejlesztésében.

1906. november 11-én született Hajdúszoboszlón, egy ötgyermekes református családban. Ő volt a legidősebb. Édesapja Kovács Máté, édesanyja pedig Korpos Lídia. Családja nem volt szegény, de vagyonos sem.^(23, 148.p.)

Apja 1883-ban született és egészen hadba vonulásáig gazdálkodott tanyai birtokukon. Az első világháború kitörése után a családnak el kellett válnia az apától. 1915-ben orosz hadifogságba esett és meghalt.^(19, 430.p.) Az anyának egyedül kellett nevelnie mind az öt gyermeket, melyben a nagyszülők és a család többi tagja is segített.

Ifjabbik Kovács Máté 1913-17 között a helyi református népiskolába járt, majd 1917-21-ig a hajdúszoboszlói állami fiú polgári iskolába. 1921-től a debreceni Fazekas Mihály Gimnázium tanulója volt. 1925 után kapcsolata szülővárosához egyre lazult, ritkán látogatott haza, mert a debreceni Tisza István Tudományegyetem hallgatója lett. 1927-ben ösztöndíjjal a párizsi Sorbonne egyetemre került, itt kezdte el írni a szakdolgozatát. Az ösztöndíj leteltével ellátogatott Ausztriába, Angliába, Olaszországba és Németországba. Egyetemi tanulmányait 1931-ben fejezte be, magyar-francia szakos gimnáziumi tanári oklevelet kapott.^(17, 12.p.)

1931. februártól kezdve a Tisza István Tudományegyetem könyvtárában alkalmazták, majd szeptembertől 1934-ig a nyíregyházi ágostai hitvallású evangélikus Kossuth Lajos Reálgimnáziumban, 1935 januárjától a debreceni Fazekas Mihály Reáliskolában lett óraadó helyettes tanár. Ugyanebben az évben az egyetem tiszteletbeli tanársegéde. Emellett 1936-tól az állami gyakorló reálgimnáziumban is tanított, 1938-ban át is helyezték ide. 1939-40 között osztályfőnök és az ifjúsági könyvtár őre. 1941-1942-ig az önképzőkör vezetője.^(17, 15.p.)

Még 1933-ban a debreceni Nyári Egyetem titkára lett, 1935-ben pedig a főtitkára. Ezt a posztot egészen 1942-ig töltötte be. Így persze természetes, hogy Debrecen szerte híressé vált, a Csokonai Kör örökös tagja lett, illetve az Ady Társaság választmányában is helyet kapott. Bekapcsolódott a Magyar Népművelők Társaságának munkájába is. 1940. március 19-én bölcsészdoktorrá avatták.

1943-tól az Országos Közoktatási Tanács ügyvezető igazgatója lett és egyúttal a fővárosba költözött. 1945-ben ezt a tanácsot feloszlatták, Kovács Máté a Teleki Géza által vezetett Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium munkatársa lett. Ugyancsak ebben az évben lett minisztériumi osztálytanácsos és a nevelési ügyosztály megszervezője és vezetője.^(17, 21.p.) 1945 után Hajdúszoboszlóhoz fűződő kapcsolatai új erőre kaptak.

A kultúrház létesítésének igénye már a harmincas évek végétől fennállt, ahogy azt említettem is a 2.3-as fejezetben. Emellett egy középiskola szervezésére is sürgős szükség volt. 1947 áprilisában Kovács Máté politikai államtitkár lett a

kultuszminisztériumban, általa a város jelentős politikai támogatás kapott. 1947 július 6-i közgyűlésen előterjesztették a kultúrház és állami gimnázium létrehozását. Ez év szeptemberében megindult Szoboszlón a gimnáziumi oktatás 16 diákkal és két tanárral, igazgatója Mátyás Antal.

A kultúrház kiépítése is ekkortájt vette volna kezdetét, azonban az alapkövetétele 1948-ban történt meg. Az egy év csúszás oka pénzhiány és politikai ok volt. A pártok erőviszonyai jelentősen megváltoztak ezért egy időre veszélybe került a szoboszlói kultúrház. A városvezetés és Kovács Máté között eközben állandó volt a levelezés.

A kollégium terve is 1947-es keltezésű. Gondolni kellett a gimnáziumba járó, környező településekről jövő fiatalokra. 1947 decemberére terveztek egy harminc személyes kollégiumi épület alapítását, azonban ez hely hiányában megghiúsult. Az ügy megoldásáig öt évet kellett várni. 1953 szeptemberében nyitott a Hajdúszoboszlói Állami Középszolai Diákotthont. Igazgatója a polgári iskolai tanár Horváth Ferenc lett. Ezzel harminc-harminc fiú és lány kollégistának biztosítottak helyet.^(23, 155.p.)

Összegezve: Kovács Máté három jelentős, mai napig működő intézmény létrehozásában működött közre. Elveinek megvalósítását szülővárosában kezdte.

Dr. Makrai Imréné Kiss Edit, a városi könyvtár igazgatója – aki Kovács Máté tanítványa volt – felvetette, hogy a könyvtár vegye fel Kovács Máté nevét, felvetése 1981-ben valósággá vált. ^(23, 158.p.)

Mindennek ellenére Kovács Máté nem épült be annyira a helyiek tudatába, mint ahogy azt megérdemelné, holott az oktatási és könyvtártudományi életben elért eredményei legalább annyira jelentősek, mint például Hőgyes Endréné vagy Kenézy Gyuláé.

Kenézy Gyula nevét a helyi egészségház, Hőgyes Endréné a gimnázium őrzi tisztelettel. Kovács Mátéét pedig a könyvtár és művelődési központ.

2.5 A 80-as és 90-es évek eseményei, modernizálás

1981 január 3-án a Hajdúszoboszlói Városi Könyvtár és Művelődési Központ felvette Kovács Máté nevét, aki sokat tett a város kultúrájának fejlődéséért, s nem utolsósorban neves könyvtártudós és művelődéspolitikus.^(11, 160.p.)

A könyvtár azonban nem volt feltétlenül jó helyzetben. Szűkösség, zsúfoltság jellemezte, ami az ország legtöbb könyvtárára jellemző volt. Számos kötetet kellett leselejtezni, a könyvtárnak nem volt raktára, mely csak nehezítette a könyvtár helyzetét. Ahogyan fejlődött a technika, úgy a könyvtárnak is alkalmazkodnia kellett hozzá. Illetve: kellett volna. Nem volt videózási lehetőség, illetve számítógépekre is nagy szükség volt a könyvtárban. „Előállt az a helyzet, hogy (...) a mostohán kezelt közművelődési terület fejlesztésére feltétlenül sort kellene keríteni.” Írta az 1995-ben a Hajdú-Bihar megyei Könyvtári Tékában Orosné Győri Márta.^(3, 14.p.)

A fejlesztések igen lassan haladtak. 1993-ban a könyvtár megkapta az első személyi számítógépet a Hajdú-Bihar Megyei Könyvtártól. A könyvtár személyzete meglehetősen nehezen alkalmazkodott az informatika gondolatához.

Az intézmény 1996-ig önállóan működött, azonban ezt követően az anyagi források rendkívül beszűkültek. Sort kellett keríteni a kulturális intézmények, a Művelődési Központ, a Városi Könyvtár és a Gönczy Pál Gyermekek- és Ifjúsági Ház (volt Úttörőház) összevonására.

1996-ban kezdte munkáját a könyvtárban az első informatikus, aki máig a könyvtár informatikai területi fejlesztésével és karbantartásával foglalkozik. Beszerezte az SR-Lib integrált könyvtári rendszer moduljait, a hálózati operációsrendszert, kiépítette a hálózatot, amely először négy számítógépet foglalt magában.

1999-ben került sor a hálózat továbbfejlesztésére, és a könyvtár már 7 számítógépet is a magáénak tudhatott. Csak ezután válhatott valóra az internetes szolgáltatás nyújtása az olvasók részére. A hálózat még kiegészült hat nyomtatóval

is: cédulanyomtatóval, olvasói nyomtatóval, lézernyomtatóval, tintasugaras színes nyomtatóval és néhány gyengébb tintasugaras nyomtatóval. (12, 36.p.)

A könyvtár a modernizálásra minden pályázati lehetőséget megragadott, így 2001-ben nyithatott a földszinten egy internet szobát, illetve egy külön hírlapolvasót. Jelenleg a könyvtárban a tasakos kölcsönzési rendszer működik, azonban igyekeznek minél előbb átállni a számítógépes kölcsönzésre. Az állomány 80%-a már számítógépen is rögzítve van, köztük a gyermekkönyvtári állomány egésze. A könyvek is megkapták a vonalkódjukat. Jelenleg az új, vonalkóddal ellátott olvasójegyeket vezetik be az olvasók körében.

2.6 A könyvtár jelenképe

Ma, a Kovács Máté Városi Könyvtár és Művelődési Központ, B típusú könyvtára 450m² alapterületen helyezkedik el, minimális raktári lehetőséggel és két nagyteremmel rendelkezik. Sajnos a zsúfoltság a könyvtár egyik legfőbb jellemzője.

Az első emeleten található a felnőtt részleg, ahol egy térben zajlik a kölcsönzés, a folyóirat olvasás, s az olvasóterem is itt kapott helyet. Helykihasználás végett a polcok lábait levágták, hogy a tetejükre is lehessen könyvet helyezni. Itt található a helytörténeti részleg is, az olvasóterem egy elkülönített sarkában.

A második emeleten működik a gyermekkönyvtár, mely mellett van egy kis méretű raktári helyiség, a raktári állomány egy részével. A gyermekkönyvtárban található a zenei és a videó részleg.

A földszinten található az internet szoba és a folyóirat olvasó.

A 2009-es statisztikai jelentés szerint a könyvtárban 61 226 könyv és bekötött időszakos kiadvány található, 2122 hangdokumentum, 827 elektronikus dokumentum.^(26, 3.p.) Jelenleg 5 felsőfokú végzettséggel rendelkező könyvtáros dolgozik itt, illetve 1 részmunkaidős felsőfokú végzettségű, 1 informatikus és 1 technikai dolgozó. A könyvtárosok között 1 fő gyermekkönyvtárakra szakosodott könyvtáros van.^(26, 4.p.)

2.7 A könyvtár és a környező iskolák kapcsolata

A könyvtárnak kezdetektől fogva jó kapcsolata van az iskolákkal. Például könyvtárhasználati órákat tart a középiskolák és az általános iskolák diákjainak. A pedagógusoknak a munkáját is jelentősen segítik, többek között az 1993-ban tartott „Ami a tankönyvből kimaradt” előadás-sorozattal, dokumentum állományával, szolgáltatásaival kísérik az iskolai könyvtárak igényeit.

Rendszeresen szervez vetélkedőket is, főként a kötelező olvasmányok felhasználásával, illetve olvasónapló pályázatot is hirdetnek. Évente szervezik a Szép Ernő vers- és prózamondó versenyt és a Karácsonyi hangversenyt.

A könyvtár videokazetta gyűjteménye főleg a kötelező olvasmányokból készült filmeket tartalmazza, ezt is az iskolák rendelkezésére bocsátják.

A könyvtár az iskolák kezdeményezésére részt szokott venni zsűrizésekben, iskolai vetélkedők szervezésében. (3, 16.p.)

2.8 A gyermekkönyvtárról

A könyvtár inkább a gyermekolvasókban bővelkedett, mint felnőttekben. Ez egyrészt annak tudható be, hogy az állami polgári iskolában volt elhelyezve a kultúrház létrejötte előtt, másrészt a gyermekek az 1900-as években olvasottabbak voltak. Sajnos hiába a könyvtár hosszú története, a gyermekek könyvtári ellátásáról vajmi keveset lehet tudni. 1950-től, tehát a kultúrház megnyitása óta a gyermek állomány külön teremben volt elhelyezve és külön nyitvatartási ideje volt. Az épületen belül a gyermekkönyvtár – a helyét kinőve – sokszor költöznie kellett, egészen 1970-ig, amikor a kultúrházhoz új szárnyat csatoltak és a gyermekkönyvtár a második emeleten elfoglalta végleges helyét.

A statisztikákat olvasva feltűnt, hogy mindig több a 14 év alatti beiratkozott olvasó, mint a 14 év feletti. Ugyanakkor abból is következtettem, hogy a könyvtár nagy hangsúlyt fektet az iskolai kapcsolataira.

Év	A könyvtár teljes állománya	Gyermekkönyvtári dokumentumok száma	Gyermekkönyvtári dokumentumok forgalom	14 év alatti beiratkozott olvasók	14 év feletti beiratkozott olvasók
2000	59 539	14 916	23 405	1 298	1 138
2005	60 972	14 301	14 818	1 709	1 203
2006	60 274	14 889	18 630	1 666	1 283
2007	60 500	14 841	24 876	1 616	1 032
2008	60 842	14 765	26 194	1 628	1 189
2009	621 226	15 015	26 100	1 625	1 131

1. táblázat Gyermekkönyvtári olvasói forgalom és állományalakulás^{(7. 1-2.p.; 16. 2-3.p.;18.}

3-5.p.;22. 2-3.p.;25. 3-5.p.;26. 2-5.p.)

Az éves statisztikai jelentések alapján elkészült táblázaton látható, hogy az utóbbi tíz év során a 14 éven aluliak száma meglehetősen magas a felnőttekéhez viszonyítva. A 2005-2006-os évek a forgalom csökkenéséről adnak tanúságot, azóta a 14 éven aluliak forgalma stagnáló.

Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek	Szombat	Vasárnap
Zárva	9-12 óra 13-18 óra	9-12 óra 13-18 óra	9-12 óra	13-18 óra	9-12 óra	Zárva

2. táblázat A gyermekkönyvtár nyitva tartása^(26, 2.p.)

A gyermekkönyvtár hetente 5 napon át tart nyitva, heti 33 órában.^(26, 2.p.)

A felnőtt részleghez hasonlóan, itt is egy térben lelhető minden. Illetve itt kapott helyet a zenei gyűjtemény is, egy szekrényvel leválasztott sarokban. Itt CD-k,

bakelit lemezek és kazetták találhatóak. Gyermekek és felnőttek egyaránt látogatják ezt a részleget, de leggyakrabban a pedagógusok.

A videokazetták a zenei rész mellett találhatóak, kulcsra zárható szekrényekben és csak egy napra kölcsönözhetőek, szombat esetében keddig a felhasználónál maradhatnak. A videókhoz hasonlóan a zenei anyagokat is egy napra lehet elvinni.

A gyermekkönyvtárba összesen 13 féle folyóirat jár rendszeresen. Ezek gyermek- és ifjúsági lapok, környezetismereti és számítástechnikai folyóiratok és képregények. A gyermekkönyvtár állománya a 2009-es statisztikai jelentések alapján 15 015 darab könyvből és bekötött, tékázott folyóirattól, 168 darab képdokumentumból, 827 darab elektronikus dokumentumból áll.^(26, 3.p.)

A szépirodalmat a következőképpen rendezték el: versek, mesék és gyermekregények, ifjúsági irodalom, kalandregények és fantasztikus irodalom, életrajzi regények, történelmi regények, s végezetül a felnőtt irodalomból való válogatás. Ez utóbbi jellemzően verseskötetektől és középiskolai kötelező olvasmányokból áll. A csoportokon belül Cutter raktári rendszert alkalmaznak, mert azt a gyermekek könnyebben megértik és meglepő módon néhányan használják is. A színes rajzok a polcok oldalán, a mennyezetdíszek és a falakon lévő festmények jellemzően hozzájárulnak a gyermekkönyvtár jó hangulatához. Irányítótáblák segítik a gyermeket az eligazodásban.

Az ismeretközlő irodalom itt és a felnőtt részlegben is ETO alapú raktári rendszerint követi egymást.

A gyermekkönyvtár leggyakrabban használt szolgáltatása a kölcsönzés, ezt követi a helyben használat. A könyvtár lehetőséget ad a könyvtárközi kölcsönzésre is, de ezt ritkán veszik igénybe az olvasók. Ezeken kívül még jelentős tevékenység a tájékoztatás, a PR tevékenység és a csoportos foglalkozások. Számítógép és internet használati lehetőség a földszinten lehetséges.

Az olvasótermi rész nem különül el helyhiány miatt, így a különböző foglalkozásokat csakis kölcsönzési időn kívül tarthatják a könyvtárosok. A következő foglalkozások zajlanak a gyermekkönyvtárban:

1. *Könyvtárbevezető óra:* természetesen az órát megelőzi a pedagógussal való megbeszélés és időpont egyeztetés, általában személyesen vagy telefonon. Főleg általános iskolai alsós osztályok veszik igénybe ezt a szolgáltatást, a foglalkozás természetesen tanítási időben, általában osztályfőnöki vagy magyar óra keretein belül történik.

A gyermekeket először körbevezetik, a könyvtárral kapcsolatos tudnivalókat ismertetik velük, úgy mint: mi a könyvtár, mire való, miket lehet kölcsönözni. Az olvasóterem is külön figyelmet kap: mire való, miért nem lehet onnan kölcsönözni. A beiratkozást is elmagyarázzák, a tasakos kölcsönzési rendszert, egy kicsit a számítógépes rendszert is, hiszen remélhetőleg már jövőre számítógépről fog zajlani a kölcsönzés. A könyvtáros elmagyarázza nekik, hogy vigyázni kell a dokumentumokra, hisz azokat a többi felhasználó is szívesen használná. Azt is fontos a gyermekeknek tudniuk, hogy mennyire fontos csendben lenni a könyvtárban, ne zavarják a többi olvasót, tanulót.

A könyvtáros külön ki szokott térni az őrjegy használatára, miért fontos használni, miért fontos, hogy a könyvek sorrendben legyenek. Azt is el kell magyarázni, hogy a folyóirat állványon és az új könyvek dobozában nem szükséges az őrjegy használata. A könyvekben lévő katalóguscédulákra is fel kell hívni a figyelmet, miért nem szabad elszórni a könyvből, mennyire fontos a kölcsönzésben és az azonosításban.

A pedagógus is beleszólhat, hogy milyen témákban szükséges a gyermekeknek órát tartani. Ilyen témák lehetnek például a versek, illusztrációk, versek megzenésített változatainak a meghallgatására is van példa. Az óra keretében a gyermekek beiratkozhatnak és kölcsönözhetnek is.

A felső osztályosok már ritkábban látogatnak el könyvtári óra keretében, de őket be lehet vonni az ETO alapú raktári rendbe, a katalógus használatába.

Még ritkábban óvodai csoportok is ellátogatnak leginkább abból a célból, hogy közelebbi ismeretséget köthessenek a könyvekkel.

2. *Rendhagyó irodalomóra*: ez főleg felső osztályosoknak szól. A foglalkozás alkalmával a tanórán tanultakat elemzik, néha az aktuális kötelező olvasmány filmváltozatának megtekintése történik. Ha van idő, akkor elemzik a filmen látottakat és a könyvben olvasottakat, összehasonlítva őket. Az órán kutatómunkáról is szó esik. Sajnos manapság szinte sosem kerül sor erre a szolgáltatásra időhiány miatt.
3. *Pályázatok*: itt főleg az olvasónapló pályázatok a jellemzők. A részvétel feltétele a könyvtári tagság. A könyvtárosok feladatsorokat állítanak össze. A válaszadáshoz kutatómunka szükséges. A feladatsorokhoz a felhasználható irodalom jegyzékét is mellékelik. A pályázat ideje alatt a megadott könyveket kizárólag helyben használhatják a gyermekek.
4. *Vetélkedők*: a kötelező és ajánlott olvasmányokból állítják össze a könyvtárosok, szép- és ismeretközlő irodalomból egyaránt. Iskolák közötti és osztályon belüli versenyek egyaránt jellemzőek. A könyvtárosok külön figyelmet szoktak fordítani a villámkérdésekre, ha esetleg holtverseny alakulna ki a verseny végére. A vetélkedők feladatait általában maguk a könyvtárosok állítják össze. A vetélkedők között meg kell említeni példának a Magyar Nyelv Hete alkalmából évente megrendezett helyesírási versenyt, és a szintén évente megrendezett Harry Potter vetélkedőt, utóbbin én is részt vettem egyszer.
5. *Író-olvasó találkozó*: a gyermekkönyvtárban az Őszi Gyermekkönyvnapok alkalmából tartják. Sajnos nem olyan népszerű manapság, mint amikor sokkal több rendszeres gyermekolvasó járt a könyvtárba. Ellátogatott ide az évek során például: Kányádi Sándor költő, Békés Pál, Böszörményi Gyula és legutóbb a Harry Potter könyvek fordítója, Tóth Tamás Boldizsár.
6. *Előadások*: ünnepnapokkor jellemző rendezvény. Ezek általában rendhagyó óra keretein belül történnek. Azonban olyan rendezvények is jellemzőek, amikor

egy-egy szakember jön el előadást tartani. Például: Dr. Főzy István, a Természettudományi Múzeum munkatársa tartott diavetítéssel egybekötött előadást a dinoszauruszokról.^(25. 5.p.; 26. 5.p.)

A fent felsorolt szolgáltatásokat magam is használtam, részt vettem az egyes rendezvényeken, könyvtárbemutató órákon pedig jelen voltam.

3. A 10-11 éves gyermekek olvasási szokásai

A statisztikai jelentéseket vizsgálva feltűnt, hogy a könyvtár szolgáltatásai és kínálata jóval több, mint amennyit igénybe vesznek. Ezért szükségesnek éreztem megvizsgálni, hogy mik az okai ezeknek az alacsony statisztikai adatoknak.

3.1 Korábbi felmérések

1996-ban Hajdúhadházon iskolai záró dolgozat keretében felmérték a 10-14 éves cigány gyermekek olvasási szokásait.^(4, 32.p.) A vizsgálat eredményei nem valami szívderítőek, a szülők háromnegyede analfabéta és igen fiatal. A megvizsgált 56 gyermekből 12 könyvtári tag, 9 gyermek nem is tudja, mi az a könyvtár. A vizsgálat eredménye megmutatta, hogy mekkora szükség van az iskola és a pedagógusok segítségére, mert a gyerekek jórészt az ő segítségével jutottak el a könyvtárba. A vizsgálat mindezekon kívül jól szemlélteti a televízió és a technika térhódítását.^(4, 38.p.)

1999-ben a 14-15 éves diákok iskola- és könyvtárképét mérték fel Debrecen egyik lakótelepi iskolájában.^(14, 16.p.) A felmérés célja az volt, hogy rávilágítsanak, mennyire ismerik a gyermekek a könyvtárosok munkáját, milyenek tartják a könyvtárakat, szerintük mennyire fontos a könyvtár és a könyvtáros munkája, és hogyan lehetne javítani. A gyermekek rangsorában a könyvtáros munkája a foglalkozások rangsorának a végén helyezkedik el, ugyanakkor kivétel nélkül tudják, hogy a könyvtáros nélkülözhetetlen a társadalom számára.

2001-ben a debreceni Városi Könyvtár Tócskerti Gyermekek- és Iskolai Könyvtára mérte fel a 12-14 éves korosztály olvasási szokásait.^(10, 29.p.) A felmérés szerint az olvasás jelentősen visszaesett a gyermekek szabadidős tevékenységében. A felmérés szerint a kötelező olvasmányokon kívül alig olvasnak valamit, az olvasás nekik kényszer és szorosan kapcsolódik a tanuláshoz, az iskolához. Az 1994-es Kartács utcai felmérés azt mutatta, hogy a gyermekek egyre silányabb színvonalú szépirodalmat olvasnak. Már eljutottunk odáig, hogy alig olvasnak olyan szépirodalmat, amit ne az iskola írna elő számukra.^(10, 35.p.)

Szintén 2001-ben történt egy felmérés, mégpedig Hajdúszoboszlón a 10-11 éves gyermekek körében olvasási szokásaikkal és érdeklődésükkel kapcsolatban. A felmérés szerint elsősorban a szülő mutat példát a gyermekek előtt vagy egyéb rokon. Szabadidejükben elsősorban sporttal foglalkoznak vagy tévét néznek. Regényhőseik 45%-ban kötelező olvasmányokból került ki. A gyermekek keveset olvasnak, mert az iskolában le vannak terhelve.^(13, 29.p.)

A 2003-as Sáránci iskolai felmérés arra próbál választ keresni, hogy milyen fontos az olvasás a falusi iskolákban, mit olvasnak, illetve miért nem olvasnak a gyermekek, kiegészítve a családi háttérük elemzésével.^(15, 11.p.) A felmérésben a 4. és a 8. osztály vett részt. A végeredménye az volt, hogy a gyermekek olvasottságát a család, a gyermek közvetlen környezete erősen befolyásolja, illetve az, hogy példát mutatnak-e olvasás tekintetében a gyermeknek.

2004-ben ugyan nem Magyarországon, de nagy részben magyarok lakta területen, Hargita megyében történt egy felmérés a községi könyvtárakban. Ugyan nem kizárólag gyermekekre vonatkozott a felmérés, de az olvasók 33%-a 18 év alatti volt. A megkérdezettek 89%-a magyar.^(24, 28.p.) A felmérés megállapította, hogy gyermekek esetében a kötelező irodalom a keresettebb, csak ezután következik más szépirodalom, az ismeretterjesztő irodalmat még ennél is ritkábban keresnek. Sajnos a felmérésben nem vettek részt az iskolai könyvtárak, ezért átfogóbb képet nem tudtak alkotni.

2008-ban Magyaráné Fazekas Ágnes a jászberényi Liska József Erősáramú Szakközépiskola, Gimnázium és Kollégiumban végzett egy felmérést azzal kapcsolatban, hogy a középiskolásoknak mit jelent az olvasás, a könyvtár, a fogalmazás. Ezt egy metafora vizsgálat tükrében végezte. A tanulók többsége szerint az olvasás nehéz, fárasztó, felesleges és időigényes feladat. Ez különösen a kötelező olvasmányok tekintetében igaz. A könyvtár a szemükben egy taszító hely, ahova a stréberek járnak. ^(27, 22-23.p.) Ugyan nem konkrétan 10-14 évesekkel foglalkozik a felmérés, mégis figyelemreméltónak tartom a felmérés eredményeit és nem lehet szemet hunyni fölötte.

Ugyan nem sok felmérést vonultattam fel a fejezetben, de szerintem szemléltetik, hogy mekkora gondok vannak a gyermekek olvasási szokásai körül. Az olvasásra szánt idő egyre csökken, a gyermekek egyre negatívabban állnak hozzá az olvasás gondolatához, az elolvasott könyvek többnyire kötelező olvasmányokból tevődnek össze, és növekszik a funkcionális analfabéták száma.

Van egy másik tényező is, ami befolyásolja a gyermekeket. Mégpedig a képernyőről való olvasás. Ma az informatika korát éljük, alig van olyan háztartás, ahol ne lenne legalább egy számítógép és egyre többen használják az internetet. Ez elvonja a figyelmet a könyvről: a számítógép gyorsabb, megbízhatóbb. Gyorsabb minden bizonnyal, de a megbízhatóságban nem vagyok ennyire biztos. Az interneten található anyagnak a minimális százaléka tartalmaz naprakész információkat és használható fel ténylegesen. Ugyanakkor a számítógép népszerűségével egy időben megjelentek az úgynevezett digitális analfabéták, akik tudják, hogy számítógépen dolgoznak, de a hozzáértésük minimális. Emellett még megjelentek az e-book-ok, amik egyre nagyobb népszerűségnek örvendenek.

A mai nemzedék számítógépekkel körbevéve nő fel, egyre inkább elterelődik a figyelmük a könyvről. És most felteszem a kérdést, amit előttem számtalan ember feltett már: ezeknek a tekintetében van-e jövője az olvasásnak?

3.2 Néhány szó a felmérés előzményeiről

A felmérésre akkor határoztam el magam, amikor arról tanultunk, hogy a 10-11 éves kor mennyire meghatározó a gyermekek olvasottságának a szempontjából, és segítségemre volt a hajdúszoboszlói gyermekkönyvtár dolgozójának, Pusztafi Virágnak a szakdolgozata. 2001-ben elvégezett egy felmérést a 10-11 éves gyermekek olvasási szokásaival kapcsolatban és elhatároztam, hogy megismétlem a vizsgálatot és az eredményeket összehasonlítom.

Természetesen a tőle vett kérdőíven számos módosítást kellett végezni, kérdéseket hozzátenni, néhányat elhagyni, egyes kérdéseknél a válaszlehetőségeket

kibővíteni vagy megritkítani. A kérdőívek, mind a régi és a mostani a mellékletekben megtalálhatók.

A felmérés módszere: kérdőíves interjú. Az anonimitás természetesen biztosítva volt a kérdőívet kitöltő gyermekek számára. Annakidején a gyermekkönyvtáros két féle kérdőívet állított össze: egy kifejtőset és egy feleletválasztóset. Úgy láttam jónak, hogy a kettőből egyet célszerű készíteni. Az általam használt kérdőívben ezért egyaránt vannak nyitott és zárt kérdéstípusok. A zárt kérdéstípusnál kettő vagy annál több válaszlehetőséget adtam meg.

A vizsgálat alanyai két átlagos általános iskolai, ötödikes osztály, a felmérést a Thököly Imre Általános Iskolában végeztem el, ugyanabban, ahol 2001-ben Pusztafi Virág gyermekkönyvtáros is elvégezte. A felmérés előtt a kérdéseket megbeszéltem a gyermekekkel és biztosítottam számukra, hogy ha valamit nem értenek, nyugodtan kérdezzenek. Kíváncsi voltam, hogy vajon:

- a szülő foglalkozása befolyásolja-e a gyermek olvasottságát;
- biztosítva vannak-e a gyermek számára a nyugodt körülmények az olvasáshoz;
- találkozik-e otthon a gyermek könyvvel;
- tud-e valakivel beszélgetni könyvekről;
- van-e, aki példát mutat neki olvasás tekintetében;
- milyen tevékenységek akadályozzák az olvasásban;
- könyvtári tag-e, és ha igen, milyen gyakran jár oda, szokta-e a könyvtáros segítségét kérni;
- szerinte mi a könyvtár funkciója;
- és végezetül: mivel lehetne rávenni a gyermeket, hogy többet olvasson?

3.3 A kérdőívek elemzése

Ötvenből ötven kérdőívet kaptam vissza kitöltötten, a felmérésen 26 fiú és 24 lány vett részt.

Még mielőtt kérdésenként kielemezném a felmérést, le szeretném szögezni néhány észrevételemet. Első dolog a helyesírás: borzalmas. Az idézeteket dőlt betűvel szedtem és a gyermekek szavai javítás nélkül vannak rögzítve. A külalak is hagy némi kívánnivalót maga után. Egy-két gyermek írása egyenesen olvashatatlan volt a számomra, néhány ismerősöm segítségét kellett kérnem, hogy segítsenek a kiolvasásukban. Ugyanakkor volt egy lány, aki nyomtatott betűkkel töltötte ki a felmérést. Talán azért tett így, mert tudta, hogy a folyóírását nehéz kiolvasni. Az sem kizárt, hogy otthon sok hivatalos irattal találkozott és a szülei kioktatták, hogy hivatalos iratokat nyomtatott betűvel érdemes kitölteni.

Ami a 2001-es vizsgálattal való összevetést illeti: azoknál a kérdéseknél rögzítettem írásban, ahol erős számbeli növekedés vagy csökkenés mutatkozott.

Mi a szülő foglalkozása?

Első felvetésem az volt, hogy a szülő foglalkozása befolyásolja a gyermek olvasottságát. El kell ismernem, ahány szülő, annyiféle foglalkozás, ezért ezt meglehetősen nehéz volt vizsgálni. Főleg azért is, mert 2 gyermek nem válaszolt a kérdésre.

A gyermekek közül 1 nem tudta, mivel foglalkozik a szülő, 2 gyermek nem válaszolt a kérdésre, 6 szülő munkanélküli, 32 értelmiségi és 56 középosztálybeli szülő van. Tehát a gyermekek többségének a szülei középosztálybeliek, főleg mezőgazdasági területen dolgoznak.

Arra kell jutnom, hogy a szülő foglalkozása semmivel sem vagy csak kevés esetben befolyásolja a gyermek olvasottságát.

Példának okáért van egy gyermek, akinek az egyik szülője tanár, mégsem hobbija az olvasás és nem is könyvtári tag. Pedig a tanár az (vagy annak kéne lennie),

aki olvasásra ösztönzi legjobban a gyermeket. Úgy néz ki, hogy a mai értelmiségi szülőnek nincsen ideje a gyermekkel foglalkozni.

Mivel szeretne a gyermek foglalkozni?

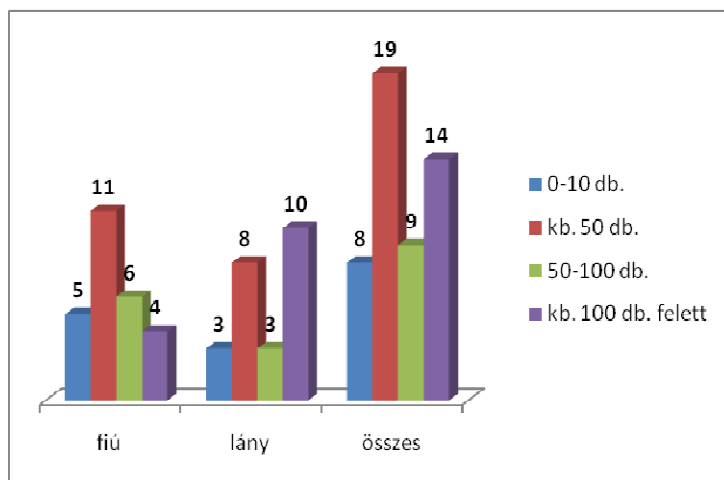
Az 50 gyermekből 6-an nem tudják, mik szeretnének lenni, 3-an nem foglalkoztak a kérdéssel. Ennél a kérdésnél is el kell ismernem: ahány gyermek, annyi álom és foglalkozás.

A legnépszerűbb foglalkozás számukra, különösen a fiúknak a rendőri munka, az egyik lány kifejezetten kutyás rendőr szeretne lenni.

Ezt szorosan követi az állatorvos, erre a foglalkozásra kizárólag lányok vágyanak. Ezt a elemzése közben megbeszéltem a könyvtárossal, hogy ez miért lehet. Válaszul felmutatott nekem egy Thomas Brezina könyvet, a Penny könyvsorozatból egy példányt, ami sokat foglalkozik az állatokkal és sok szereplő állatorvos benne. Egyet kell értenem, mert az állatorvosi ambíciókkal rendelkező lányok fele megemlítette vagy az író, vagy a könyvsorozatot. Ebből azt a következtetést vonhatom le, hogy nagy hatással van a gyermekekre a könyv.

Ezeket követi az orvos, ügyvéd, jogász. A választásukon nem lepődtem meg, hisz ezek a szakmák mind nagy keresettel kecsegtetnek. A fiúk körében népszerű foglalkozás az építészmérnök, az autószerelő, a szakács, az informatikus és a focista. Lányok körében a „lányosabb” munkák a jellemzőek: kozmetikus, manikűrös, masszőr, vendéglátó, színész, énekes, fodrász.

Mennyi könyvvel rendelkezik a gyermek?

1. diagram Saját könyvek száma

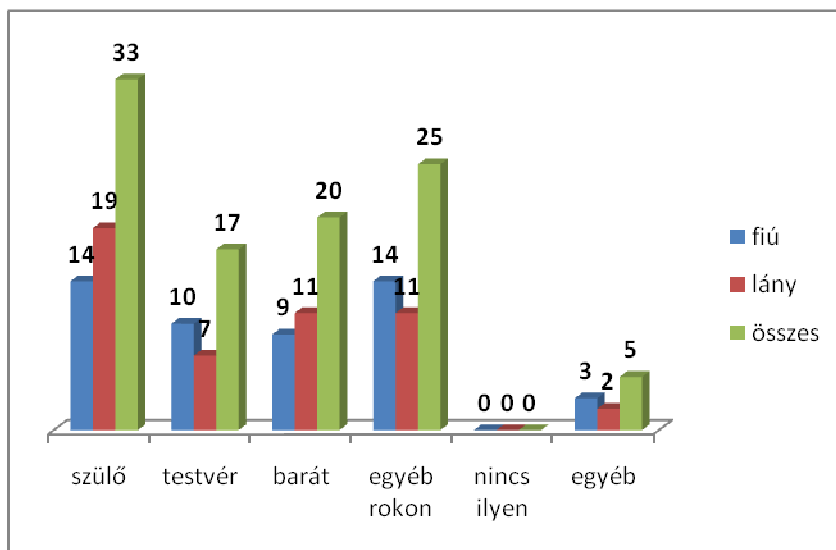
A gyermekek többsége, 38%-a körülbelül 50 darab könyvvel rendelkezik, azonban kicsit elkeserítő a 0-10 darab könyvvel rendelkező gyermekek száma. Az egyik ilyen gyermek még a kérdés mellé fűzte, hogy ez azért van, mert a testvéreivel meg kell osztoznia rajtuk, ha ezeket a megosztott példányokat is beleszámítaná, akkor 50-100 darab között lenne ez a szám. De a maradék 7 gyermek? Mi miatt alakulhatott ki ez?

Egyrészt azért, mert a könyvek drágák. Az egyik kérdésem arra vonatkozott, hogy ha a gyermek több zsebpénzt kapna, akkor venne-e könyvet? Ebből a 7 gyermekből 3 mondott igent. A másik a hobbi. Az olvasásról a barátok, a sport és egyéb elfoglaltságok elvonják a figyelmet, vagy az iskola terheli le őket. A további ok tehát az időhiány.

De mi van azzal, akinek alig van saját könyve, nem akarna vásárolni és nem könyvtári tag? A válasz egyszerű: mert sok időbe kerül és nem szeret. Ez a következtetés onnan ered, hogy a szóban forgó gyermekek inkább a regény megfilmesített változatát néznék meg, és a mellette lévő indoklás így szólt: „Nem szeretek nagyon olvasni hetekig.” és egy másik válasz: „Jobb nézni, mint olvasni.” Talán a kötelező olvasmány miatt alakult így, hisz azt a gyermekek lassan, vonakodva vagy egyáltalán nem olvassák el.

Az is fegyelemreméltó, hogy a nemek szerinti megoszlásban a lányok többsége 100 darabnál több könyvvel rendelkezik. Ebből arra lehet következtetni, hogy a lányok jobban szeretnek olvasni, mint a fiúk.

Ki olvas a gyermek ismeretségi körében?

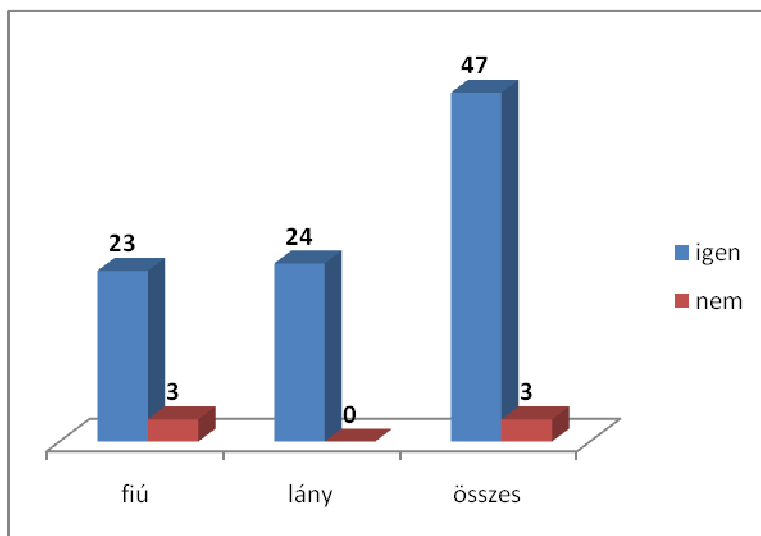
2. diagram Ismerősök olvasása

Nagy megkönnyebbülés volt számomra olvasni, hogy mindegyik gyermek előtt van legalább egy olvasói minta. Ez az olvasói minta többnyire a szülő vagy egyéb rokon. Kik tartoznak az egyéb kategóriába? A gyermekek összezavarodtak az egyéb rokon és az egyéb között. Itt részben én vagyok a hibás, mert az egyéb rokonnál is lehetőséget kellett volna adnom a kifejtésre. Mindenesetre, ha az egyébnél egy nagyszülőt vagy unokatestvért neveztek meg, akkor azt egyéb rokonként számoltam.

Volt, aki nem nevezte meg, ki tartozik az „*egyéb*” kategóriába, volt, aki az egész családot nevezte meg.

A másik, gyakran megnevezett személy: „*Én*” vagy „*Saját magam*”. Ennél a pontnál ellenőriztem a kérdést, hátha itt is figyelmetlen voltam és rosszul tettem fel a kérdést. Nem így volt, ezért ebből azt a következtetést vonom le, hogy azok a gyermekek, akik saját magukat neveztek meg ismeretségi körnek figyelmetlenek voltak vagy szövegértési nehézségekkel küszködnek.

Olvastak-e fel mesét a gyermeknek kiskorában?

3. diagram Meseolvasás

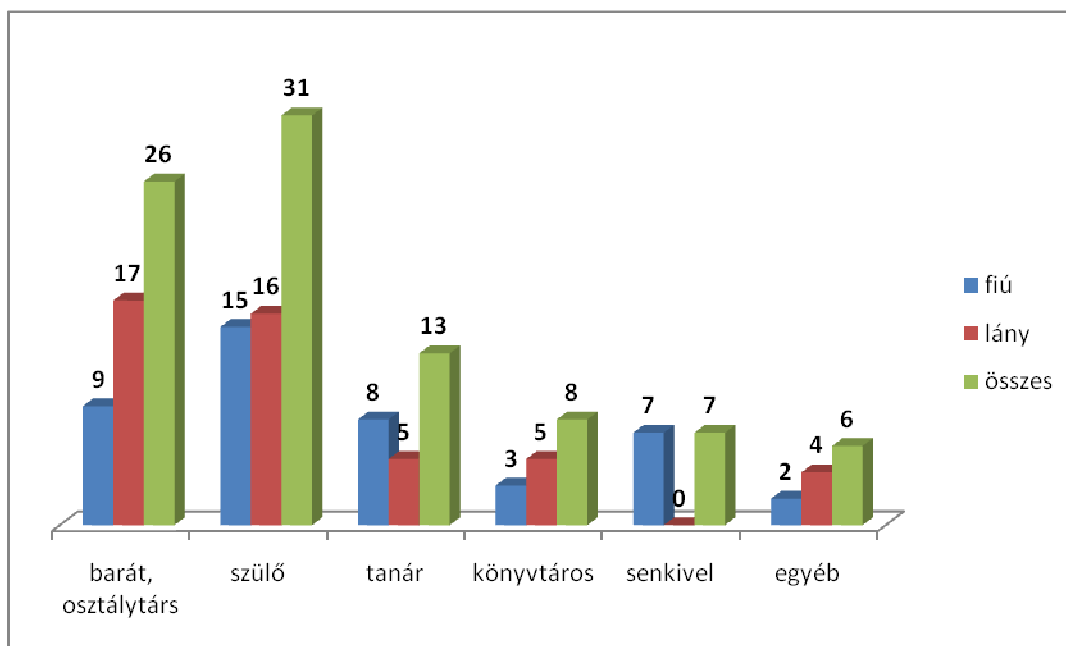
A kérdés elemzése közben megdöbbentem és nem akartam elhinni a három nem-et. Nem tudom elképzelni, hogy egy gyermeknek ne olvassanak fel kiskorában meséket, hiszen annyira része a gyermek fejlődésének. Meglehetősen naiv volt az elvárásom, hogy 100%-os igent kapok.

2001-ben a gyermekek 4%-ának nem olvastak fel mesét.^(13, 28.p.) Kilenc év alatt 6%-ra növekedett. Vajon az elkövetkezendő években mekkora tempóban fog növekedni?

Amikor figyelmesebben átvizsgáltam a három szóban forgó gyermek többi kérdésre adott válaszát, megállapítottam, hogy egyikőjük sem foglalkozik a szabadidejükben olvasással és ketten nem könyvtári tagok.

Az egyik gyermek, aki nem könyvtári tag, 0-10 darab könyvvel rendelkezik, ismeretségi körében a barátai olvasnak, senkivel sem beszél könyvekről. Annál a kérdésnél, hogy mivel lehetne olvasásra ösztönözni, nem szerepelt semmi. A szüleitől könyvet sem kap ajándékba, a másik két gyermek kap, tehát a szülő próbálja olvasásra ösztönözni őket, de ennél az egy gyermeknél még ez sem fedezhető fel. A szülő foglalkozásához az volt írva: „Anyja: semmit Apa: nincs.” Ez a negatív példa elkészerítő.

Kivel tud könyvekről beszélgetni a gyermek?

4. diagram Kivel beszélget könyvekről?

Ebben a kérdésben is a szülő vezet, de a barátok sem lebecsülendők. Ezt azért mondom, mert tapasztalatból tudom, hogy a tinédzserek inkább hallgatnak a barátok, mint a szülők véleményére. Egyéb rokonként jelölték meg a nagyszülőt, keresztszülőt, testvért, dédmamát.

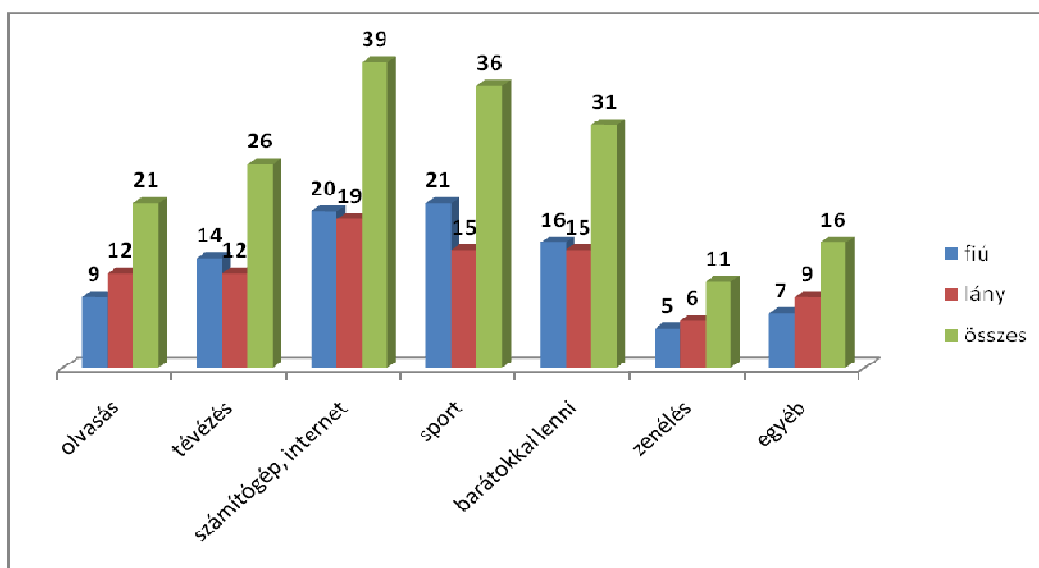
Ami fontosabb ebben a kérdésben, az a 7 gyermek, akik senkivel sem beszélgetnek könyvekről. Közülük az egyik gyermek, akit az előző kérdésben is említettem és kitárgyaltam. A maradék 6 gyermekből 5 nem jár könyvtárba sem. Az egyetlen könyvtári tag is csak évente jár könyvtárba. Mentségükre válják, az egyik gyermek szívesen venne könyveket, ha több zsebpénze lenne.

Az okot ezúttal nem kerestem, inkább azt a kérdést vizsgáltam meg a szóban forgó gyermekeknél, hogy mivel lehetne olvasásra ösztönözni őket. A válasz két esetben egyetlen szó volt: „Akaraterő.” A többi esetben ez szerepelt: „Több zsebpénzt”, „Érdeklődés”, „Érdekesebb könyvek.” Az egyik gyermek azzal felelt: „Nekem nem kell semmi, így is sokat olvasok.” Ez utóbbit válaszoló gyermek 10 darab vagy annál kevesebb könyvvvel rendelkezik, nem jár könyvtárba, bár vásárolna könyveket, ha lenne rá pénze. Talán szeretne többet olvasni, ha megtehetné, de pont ezért van a

könyvtár: olcsóbb, mint vásárolni. Talán nem ártana, ha ezt a gyermeket jobban összeismertetnék a könyvtárral. Meglehet, hogy aktív tag válna belőle.

Mindenesetre nem akarom elhinni, hogy senkivel sem tudnak beszélni könyvekről. Ha nem is a szülővel vagy baráttal, akkor a pedagógussal, hisz vele is gyakran találkozik a gyermek és ha másról nem, akkor minimum a kötelező olvasmányról beszélgetnek. Ezt azért mondom, mert én is ugyanabban az általános iskolában tanultam, ahol felmérést végeztem, ismerem a tanárokat. Valószínűleg a gyermekek ezeket az órákat azért nem számítják be, mert a kötelező csak nyűg, vagy még valószínűbb az, hogy a tanár kötelességei és a tananyag változott annyit, hogy az idő már nem engedélyez annyi beszélgetést, mint régen.

Mivel foglalkoziknak a gyermekek a szabadidejükben?

5. diagram Szabadidőtöltés

Várható volt, hogy a számítógép és az internet lesz a legkiemelkedőbb tevékenység, bár ha csak nemek szerint nézzük, akkor a fiúknál a sport a nyerő igaz, egy hóján. A zenélésnél az a gyanúm, hogy összekeverték a zene hallgatással, de még így is a legkevesebb szavazatot kapta. Az olvasás ötödikként végzett, bár arra felhívom a figyelmet, hogy a lányoknál az olvasás a tévészéssel holtversenyben harmadik helyen van. Arra számítottam, hogy a tévzés minden esetben magasabban fog állni a rangsorban. A tévzés tehát kezd visszaszorulni a gyermekek

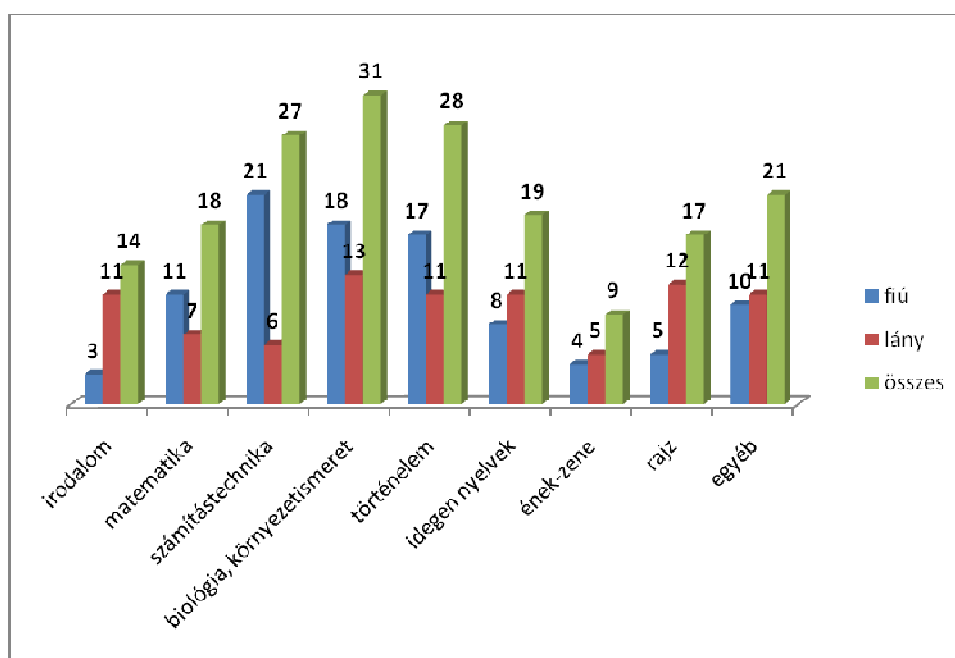
ranglistáján, ez pedig a számítógép és az internet megjelenésével és elterjedésével indokolható.

A 2001-es felmérésben az olvasás a gyermekek ranglistáján harmadik helyen szerepelt, és a sport az elsőt, a számítógép a negyediken.^(13, 20.p.) Az utóbbi kilenc évben tehát az olvasás fokozatosan hátrébb szorult, a számítógép fejlődése eredményezte, hogy a sport is vissza szoruljon. A gyermek inkább görnyed a monitor előtt és a neten szörfözik vagy játszik. A gyermekek kevesebbet mozognak és kultúrálódnak.

Egyéb tevékenységként a gyermekek számos dolgot megemlítettek. Sokan sportnemeket soroltak, ezeket nem számítottam bele az egyéb kategóriába, hanem automatikusan a sportba számoltam. A többségük, összesen 10-en a háziállatukkal való foglalkozást említették, ezután jön a zenehallgatás, kirándulás, tanulás, és a szülővel való együttlét és az „Álmodozás”. Volt egy fiú, aki azt nevezte meg egyéb kategóriában, hogy „Dolgozni apáéknál.” Talán a házimunkára értette, de valószínűbb, hogy a szülei boltjában segít ki. A szülei bicikli boltot vezetnek és a gyermek szeretné követni őket ebben a szakmában.

Tehát a gyermekek figyelmét számos dolog tereli el az olvasásról, vagy affelé is terelheti. Mint említettem, sok lány akar állatorvos lenni, ők egytől-egyig megemlítették a háziállataikat. Valószínűleg a házikedvenc jelenléte rávette őket arra, hogy a velük kapcsolatos szakirodalmat böngésszék.

Mely tudományok érdeklik a gyermekeket?

6. diagram Érdeklődési kör

Annak ellenére, hogy sok gyermek tölti a szabadidejét a számítógéppel az interneten, nem az informatika került első helyre az összesítés terén.

A lányok inkább a humán tantárgyak és az idegen nyelvek felé orientálódnak, mert az irodalom, a történelem és az idegen nyelv holtversenyben harmadik helyen van. A készségtárgyakat is inkább a lányok kedvelik, mert a rajz náluk második helyen van.

Nem meglepő számomra, hogy a fiúk inkább a reál tantárgyak, tehát az informatika, a matematika felé orientálódnak, bár a történelem és a környezetismeret sem áll messze tőlük. Sőt, összesítésben a biológia és környezetismeret van első helyen. Erre azt mondom, hogy sokan olvashatnak ismeretterjesztő témában könyveket. Az adott kérdésnél megvizsgáljuk, hogy a felvetésem igaznak bizonyult-e vagy sem. Ugyanezt megvizsgáljuk a történelmi regényeknél is, hisz összesítve az szerepel a második helyen.

Egyéb tantárgyként összesen 15-en a testnevelést említették. Ezután következik a földrajz, a kémia és a fizika. Kicsit meglepődtem, amikor az egyik

gyermek a csillagászatot és meteorológiát adta meg egyéb kategóriaként, egy gyermek a japán kultúrát jelölte meg, illetve volt egy politika iránt érdeklődő gyermek is. Tehát a gyermekek szeretnek mozogni. Vagy azért szeretik a testnevelést, mert egyedül abból nincsen házi feladat?

Mi a gyermekek kedvenc tantárgya és miért?

Hasonló eredményre számíthatunk mint az előző kérdésnél, inkább a miért?-en van a hangsúly. Miért kedvelik meg az egyes tantárgyakat a gyermekek? Az alábbi lista szemlélteti:

- *Mert érdekes;*
- *Mert fontos;*
- *Mert könnyű;*
- *Jól megy nekem;*
- *Kevés a házi feladat;*
- *Nem kell rá tanulni;*
- *Mert sokat játszunk;*
- *Sokat tudok meg a világ fejlődéséről;*
- *Mert én vagyok a legjobb belőle;*
- *Mert sok olyan dolgot tudok meg amit nem tudok;*
- *Mert szeretem;*
- *Mert a tanár bácsi jól elmagyarázza és elég átnézniem;*
- *Mert szeretnék kimenni olyan országba, ahol angolul beszélnek.*

Meg kell még említenem, hogy 4 gyermek nem indokolta a választását, 2 gyermeknek nincsen kedvenc tantárgya. Csak azokat a tárgyakat emelem most ki, amik kiemelkedően sok azonos indoklást kaptak.

A környezetismeret párosult a jó tanár képével. Az előző diagramon láthattuk, hogy a környezetismeret kifejezetten kedvelt a gyermekek körében, a kedveltségéről pedig a tanár tehet. Az, hogy mit szeretnek, vagy nem szeretnek a gyermekek, az az esetek többségében tanárfüggő.

A testneveléshez párosult a „nem kell házi” és a „sokat játszunk” indoklás. Tehát nem a mozgás miatt, hanem a játék miatt szeretik, mert itt feloldódhatnak a szigorú órák között és mert sosem kell belőle felkészülni.

Mely tárgyakat kedvelik kevésbé és miért?

Nos, a vélemény megoszlik, előbb a válaszokat sorolom fel, majd kiemelem azokat a tárgyakat, amiknél a legtöbb azonos válasz volt.

- *Túl nehéz;*
- *Nem érdekes;*
- *Unalmas;*
- *Nem megy nekem;*
- *Nem szeretem a sok évszámot;*
- *Túl sokat számolunk;*
- *Túl sok dolgot írnak;*
- *Sok a házi;*
- *Nem szeretem annyira a csapatjátékokat;*
- *Mert nem nagyon jók a jegyeim;*
- *Mert a két tanár teljesen eltér egymással és ezért állandóan doogát írnak;*
- *Sok az az anyag rész amit szóról-szóra tudni kell;*
- *Mások előtt nem merek énekelni;*
- *Nem túl jó a kézügyességem;*
- *Mert rossz a hangom.*

A kérdésre 3 gyermek nem indokolta a választát, egynek nincsen olyan tantárgya amit kevésbé szeretne, 2-en nem válaszoltak.

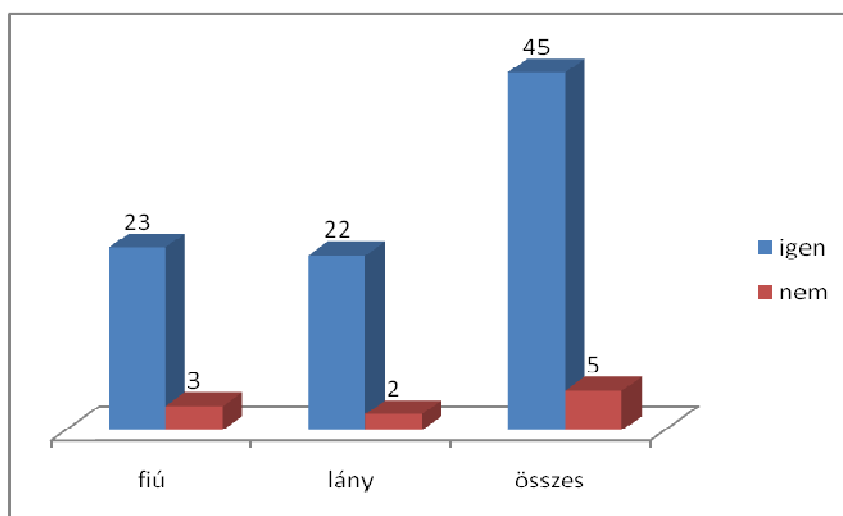
Szembe tűnt még, hogy az egyik lány az összes tantárgyát ide írta, a kedvelt tantárgynál pedig ez állt: *„Nincs! A tesit csak kedvelem.”* Ez a lány egyébként regényhősként képregény és rajzfilmhősöket nevezett meg és nem is jár könyvtárba. Hobbija a tévzés és számítógépezés. Valószínűleg az ártalmas tévzés egyik példáját láthatjuk benne.

A válaszokból kiérződik, hogy a készségtárgyakkal, tehát az énekkel és a rajzzal sok bajuk van a gyermekeknek. Nem tud énekelni, nem szeret, nincsen jó hangja, nem tud rajzolni. Ez indokolja, hogy az érdeklődési körnél miért kapott olyan alacsony értéket a rajz és az ének. De készségtárgyagnál ez volt várható, ezen nincs mit tanakodni. A gyermek vagy tudja vagy nem, viszont a testneveléssel ellentétben ezekből igenis készülni kell, mert tartalmaz elméleti részt is a tananyagjuk.

A *„Sok a dolgozat”* indoklás az informatikával kapcsolatban vetődött fel gyakran. Két tanár tanítja: egy fiatal és egy idősebb, emiatt a gyermekeket két féle oktatási stratégia éri és ez sok konfliktust szül valószínűleg. Ez megindokolja azt is, hogy az összesítésben miért nem az informatika a gyermekek kedvenc tantárgya.

Az tűnt fel, hogy a *„túl nehéz”* indoklás legtöbbször, pontosabban 10 alkalommal az angol nyelvnél fordult elő. Részben ez is egy készségtárgy, hisz nyelvérték is kell hozzá. Ezzel lehet indokolni a választást: nehéz a nyelvtan, furcsa a kiejtés.

Kap-e a gyermek könyvet ajándékba?

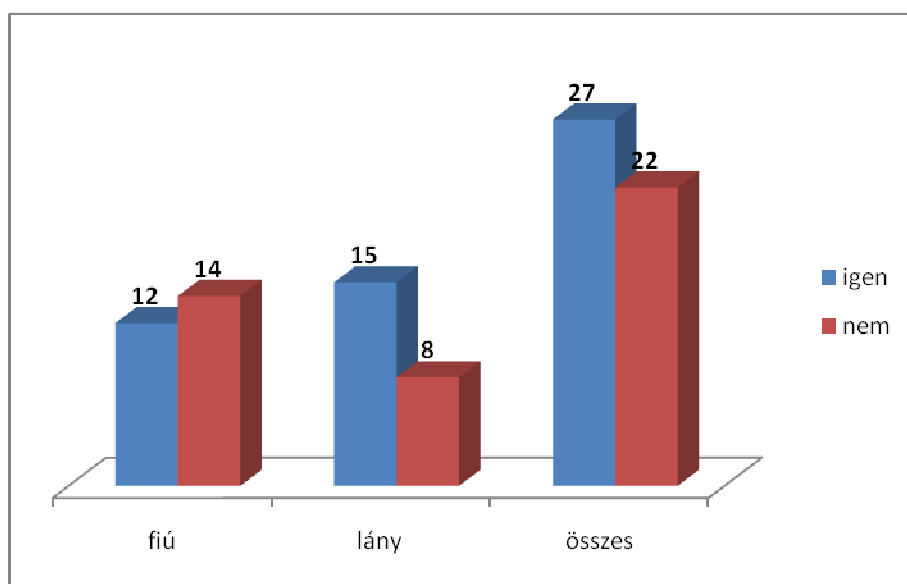
7. diagram Könyv ajándék

Jó tudni, hogy a szülők többsége fontosnak tartja, hogy a gyermeket könyvvel lássa el. Azonban mi van a maradék öt gyermekkel? Ők miért nem kapnak könyvet? Ez az ok egyrészt lehet az, hogy a könyv túl drága. Ez valóban így van, de az is igaz, hogy bolhapiacra és antikváriumokba rengeteg klasszikust meg lehet venni olcsón. Az egyik gyermek meg is említi a pénz problémáját: „*Ki vehetsz olyan könyveket ingyen, ami más boltokba 2000 Ft.*” Egy másik gyermek ugyan nem említi a pénz problémáját, de venne könyveket ha több zsebpénze lenne, ezért arra következtethetünk, hogy ő és a családja anyagi gondokkal küszködhetnek. Itt megint ki kell térnem a könyvtárra, hisz a könyvtár lényege, hogy olcsón információhoz, könyvhöz juthatunk. Az 5 gyermekből 3-an könyvtári tagok, köztük azok is, akik az anyagi gondokat említették. Tehát a gondolataik ellenére hozzájutnak a könyvekhez.

Az egyik nemmel válaszoló lány az, akinek meg kell osztania a könyveit a testvéreivel. Tehát azért válaszolt nemmel, mert valószínűleg nem feltétlenül neki vesznek könyvet, hanem a neki és a testvéreinek.

A nemmel válaszolók közé tartozik az a fiú is, akit a meseolvasás kérdésénél kielemeztem.

Ha a gyermek több zsebpénzzel rendelkezne, vásárolna-e könyvet?

8. diagram Zsebpénz

Ennél a kérdésnél meg kell említenem egy kiamaradt választ: az egyik lány azt válaszolta, hogy „Nem biztos. Attól függ.” Hogy pontosan mitől, abba nem avatott be.

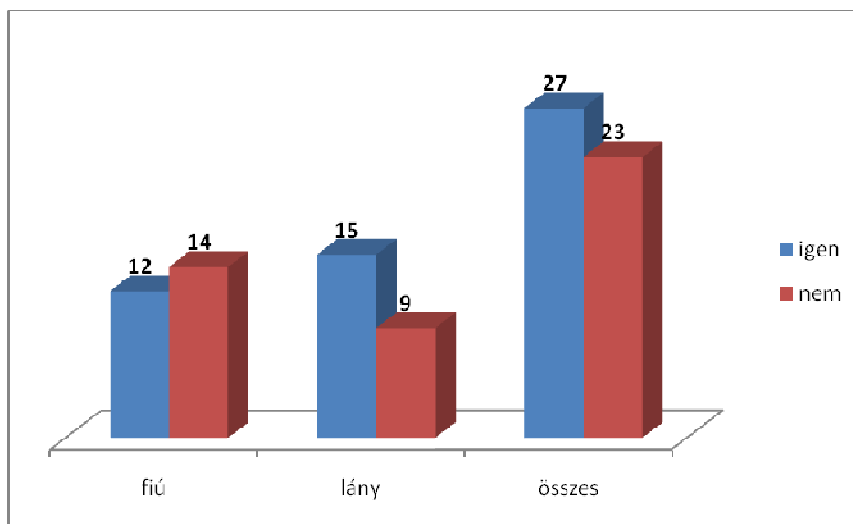
Mindenesetre a gyermekeknek több, mint a fele vásárolna könyvet, ha emelnék a zsebpénzét. Ez biztató valamennyire, arra számítottam, hogy kevesebben lesznek. A 27 gyermekből 20 könyvtári tag. Tehát a gyermekek többségét a könyvtár arra veszi rá, hogy bővítse a saját kis „könyvtárát”. Azok, akik járnak könyvtárba és mégsem vennének könyvet valószínűleg azért teszik ezt, mert a könyvtárban úgymint hozzájutnak, mégpedig ingyen.

13 azoknak a száma, akik nem járnak könyvtárba és nem is vennének könyvet. Ennél a pontnál tudatosult bennem, hogy meg kellett volna kérdezni a gyermekeket: miért nem? Érdekel, hogy milyen indoklások születtek volna. A „nem szeretek olvasni” válasz mindenképp közöttük lett volna.

Mivel lehetne ezeket a gyermekeket olvasásra rávenni? „Szeressek olvasni”, „Több akaraterő”, „Érdeklődés”, „Érdekesebb könyvek”. A 13 gyermekből 10-nek a legutóbb olvasott könyve kötelező olvasmány: A Pál utcai fiúk, Egri csillagok. Illetve 2 esetben bestseller: Nevetlen hercegnő, Twilight. A kimaradt 1 gyermek válasza: „Nem szoktam olvasni.” Tehát a gyermekek többsége a kötelező olvasmányokra

alapoz: a könyv általában unalmas. Illetve a bestsellerek esetében: ami sikeres, híres az jó.

Járnak-e könyvtárba?

9. diagram Könyvtárba járás

Több, mint a gyermekek fele könyvtárba jár. A 2001-es évben a gyermekek 65%-a volt könyvtártag^(13, 23.p.), ez a százalék 2010-ben pedig 54%-ra esett. Kilenc év alatt 11% hatalmas esés! Mi tehet erről az esésről? Nagyrészt az iskola: a rengeteg kötelezettség, házi feladat és felelés amit a gyermek nyakára varrnak, emiatt kevés idő marad a magánéletükre, a számukra élvezetes dolgokra. A kötelező olvasmányok miatt pedig az olvasás és a könyv azonosul a tanulás és az unalom gondolatával. Ha ez így megy tovább, akkor rövid időn belül 20% alá fog esni a beiratkozott olvasók száma.

Azt a kérdést is fel kell tennünk, hogy milyen könyvtártípusra gondoltak: a városi könyvtárra vagy az iskolaira? Az általam felmért iskolában lévő könyvtár nem megfelelően felszerelt, kicsi, a környezete sem vonzó. Az iskolai könyvtár az épületen belül sokat vándorolt és az állománya fokozatosan csökkent, ma egy régi és kicsi tanteremben foglal helyet. A gyermekkönyvtáros szakmai tanácsadóként dolgozik ott és segít az állományalakításban.

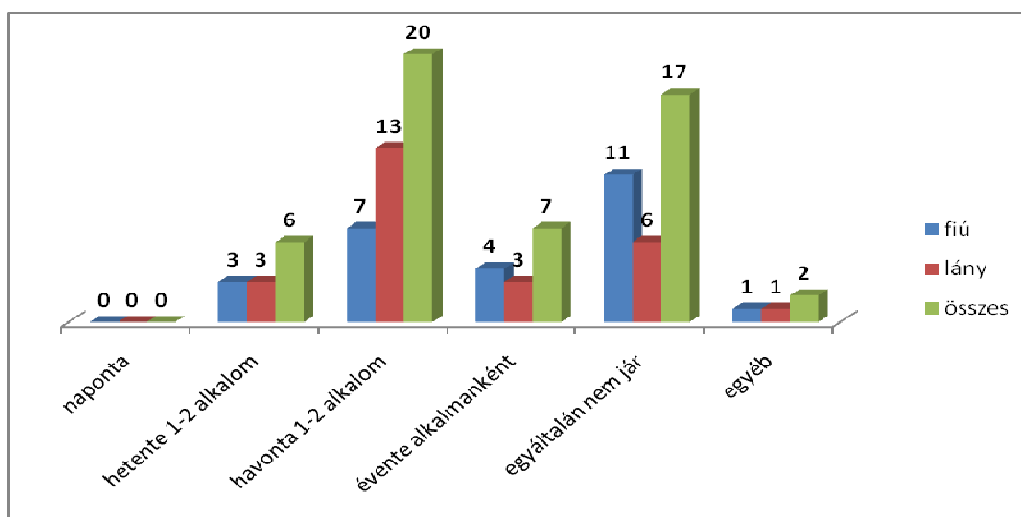
Az iskolai könyvtár az óra közötti szünetekben ritkán van nyitva, csak akkor, amikor a tanár ráér vagy amikor a gyerekek megkérik rá, hogy nyissa ki, egyébként

délután kettőtől látogatható. Az állománya főleg tankönyveket és szakirodalmat tartalmaz, kötelező olvasmányt és egyéb szépirodalmat azonban alig. Tehát a választék nem annyira vonzó a gyermekek számára, a tankönyvek állapota meg hagy némi kívánnivalót maga után. Mivel a gyermekkönyvtáros ritkán tartózkodik ott, nem tudja befolyásolni a gyermekeket és esetleg a városi könyvtár felé is irányítani őket.

Tehát, a gyermekek elsősorban az iskolai könyvtárral találkoznak, ami nem vonzó példa a szemükben, talán emiatt olyan kevés a könyvtárlátogató közöttük. Szerintem jobb lenne a helyzet, ha a gyermekek egy jól felszerelt, barátságos környezetű iskolai könyvtárt láthatnának nap mint nap és ha a könyvtárról az iskolai újságban cikkek jelennének meg, esetleg vetélkedőt is szervezhetnének a kötelező olvasmányból.

Ami a városi könyvtárat illeti, igyekszik a vetélkedőivel a könyvtárba csábítani a gyermekeket, és a tanárok ösztönzik is a gyermekeket, hogy vegyenek részt rajtuk. Azonban ez kevés, az iskolai könyvtárnak is segítenie kéne a munkáját és a városi könyvtárral együttműködve törekedniük kéne arra, hogy több gyermek részesüljön pozitív olvasási élményben.

Milyen gyakran járnak a gyermekek könyvtárba?

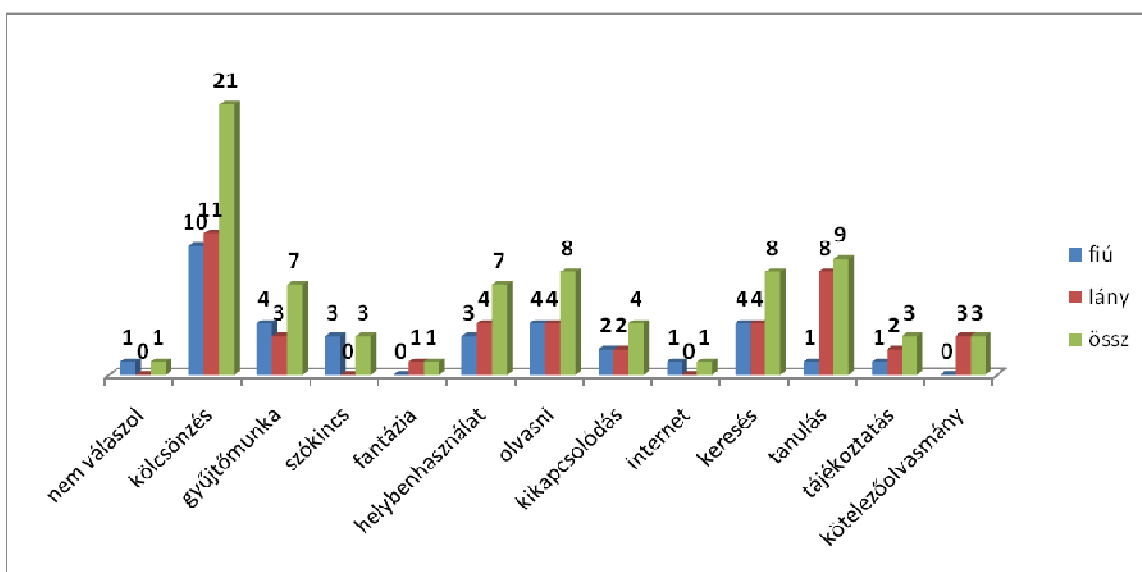
10. diagram Könyvtárba járás gyakorisága

A könyvtárba járók közül a havonta 1-2 alkalommal járók száma a kiemelkedő. Sajnos második helyen az egyáltalán nem járó gyermekek vannak. Némek szerinti osztás szerint a fiúk legtöbbször egyáltalán nem jár könyvtárba. Furcsának tartom, hogy az előző kérdésre, hogy jár-e könyvtárba, 23 nem válasz érkezett. Ezúttal miért 17-en vannak? Ez azért van, mert néhányan, akik évente néha-néha benéznek a könyvtárba – általában kötelező olvasmányért – az előző kérdésre nemmel válaszoltak. Tehát be vannak iratkozva, csak olyan ritkán járnak, hogy azt már nem számítják be.

Tehát: a könyvtárba egyáltalán nem járók száma 34%, ez 2001-ben 28% volt^(13, 20.p.). Kilenc év alatt 6%-ot növekedett. De vajon mi a jobb: beiratkozott olvasónak lenni és ritkán megmutatkozni a könyvtárban, vagy egyáltalán nem járni? Mindenképp az előbbi a jobb, mert a könyvtárosnak meg van az esélye, hogy hasson a gyermekekre. Azonban az előző kérdésben lévő 11%-os növekedés azt mutatja, hogy hiába a beiratkozott olvasó, ha ritkán jár, nehéz rá hatni. Főleg akkor, ha a gyermek csak egy másodperc töredékére ugrik be.

Egyéb kategóriának azt adták meg, hogy „néha-néha” illetve „csak a kötelező olvasmányokért”.

Mire való a könyvtár a gyermekek szerint?

11. diagram A gyermekek szerint mire való a könyvtár

Ugyan maga a kérdés nyitott volt, úgy éreztem, érdemes ezt diagrammal is ábrázolni. A gyermekek elsősorban a kölcsönzést említették meg, de csakis könyvre értették. A 2001-es felmérésben nem csak könyveket, hanem folyóiratokat, hanganyagokat és videókat is említettek.^(13, 21.p.)

Ezután következik az, hogy tanulásra való. Ez azért lehet, mert szerintük az iskola és a könyvtár hasonló intézmény, ahol szigorú, kellemetlen légkör uralkodik. A könyvet inkább a tanulással kötik össze.

Ami szembetűnt nekem, hogy volt egy gyermek, aki nem válaszolt a kérdésre. Ezt némiképp furcsállom, mert havonta jár könyvtárba. Akkor minimum a kölcsönzést meg kellett volna említeni, hisz azzal biztosan találkozik, ha már jár.

Mindenesetre nem egy könnyű kérdés a gyermekek számára. Bajban voltak a könyvtári funkciók megfogalmazásával. Szóval szemléltetésként jöjjön néhány gyermek válasza:

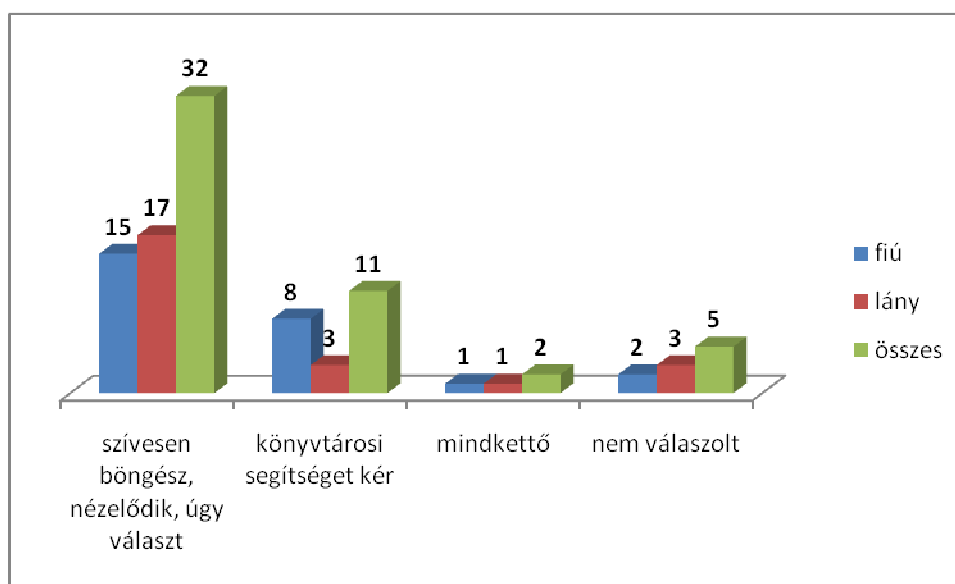
- *Arra hogy minél több könyvet ismerjünk meg még ha nem akarjuk megvenni akkor is;*
- *Arra, hogy az emberek többet olvassanak, szeressék a könyveket akkor is ha nem érdekli mást a könyv;*
- *Ha valamilyen könyvre szükségünk van amit nem akarunk megvenni;*
- *Olyan könyvek amik tanítanak megtalálhatóak a könyvtárban, de még inkább azért mert fejlesztik a képzelőerőnket;*
- *Ott olyan könyveket gyűjtene össze amiket ki is lehet kölcsönözni és ez jó mert nem kell több ezret költeni mert néhány nap alatt kiolvassuk és nem végzik a padláson;*
- *Arra hogy ojan könyvet választhassunk ami a legjobban tetszik nekünk;*
- *Ha valamilyen könyvet nem találunk akkor ott biztos megvan;*
- *Hogy többet tudjunk meg a dolgokról és tájékozottabbak legyünk;*
- *Azért mert aki nem tud olvasni az könyvet vehet ki vagy csak úgy nézi;*

- *Fejtágítás;*
- *Van csomo könyv és azok kihordására és elolvasására való;*
- *Ha érdekel valami vagy ha valamit tudni akarsz valamiről;*
- *Szükség van egy könyvre de úgy gondoljuk hogy később nem lesz;*
- *Azért, hogy olvassunk. Meg nem kell költeni pénzt;*
- *Kikapcsolódásra, új írók, költők műveinek a megismerésére.*

A válaszokból megtudhatjuk, mennyire a pénz körül forog a gyermekek gondolkodása. Természetesen nem egy utolsó szempont, hogy a könyvtár olcsóbb a vásárlásnál, de nem hittem volna, hogy ennyi gyermek fog anyagián gondolkodni. Valószínűleg a szülőről ragadt rájuk. A gyermekek helyesírási hibái is itt tűntek fel a legjobban, illetve hogy milyen nehezen fogalmazzák meg a mondanivalójukat. Ez is rávilágít az olvasás hiányára, hisz az olvasás fejleszti a szókincset és a fogalmazást.

Tény, hogy a gyermekek többnyire rávilágítottak a könyvtár funkciójra. De nagyon tanulás orientált a gondolkodásuk, minden a tanulás, a tudásszerzés körül forog, amit az iskola intézményével kötnek össze gyakran. Az olvasásra, mint kikapcsolódásra és szórakozásra elkeserítően kevesen gondolnak. Mi miatt alakult ez így? A kötelező olvasmány miatt? Nem feltétlenül, hiszen csak 3 gyermek említette a kötelező olvasmányok kölcsönzését, mint könyvtári funkciót. Talán a pénz gondolata körül kéne keresgélni. Ami drága az ártalmas? Ami drága az haszontalan? Nem ártana egy olyan felmérést végezni, ami arra próbál rávilágítani, hogy a gyermekek számára mit jelent a pénz. Ha a jövőben elhatározom magam egy újabb felmérésre, akkor mindenképp ki fogok térni erre a kérdéskörre.

A gyermekek inkább böngésznek vagy segítséget kérnek?

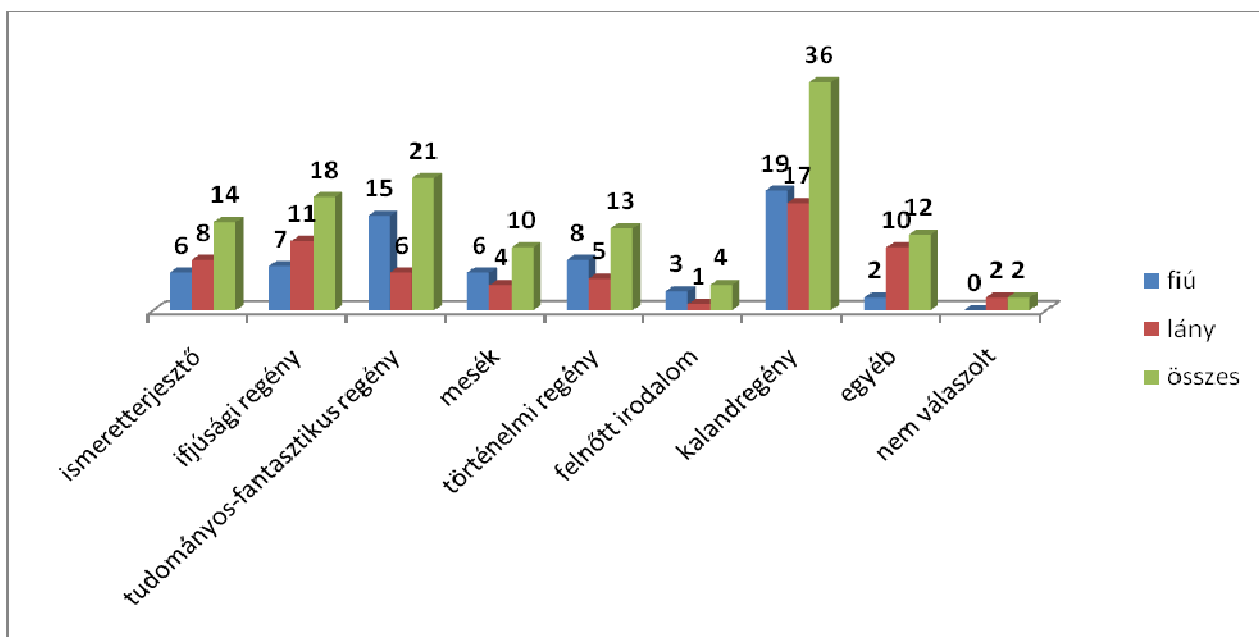
12. diagram Böngész vagy segítséget kér a könyvtárban?

A vizsgált gyermekek többsége inkább böngész a könyvtárban. Csupán ketten voltak, akik mind a két lehetőséget bejelölték. Szándékosan nem kötöttem ki, hogy többet is választhatnak és az instrukcióim során sem említettem. Kérdés sem jött ezzel kapcsolatban a kitöltés közben.

Az egyik gyermek, aki mindkettőt választotta egy témájú gyermeknek tűnik a felmérés szerint. Kizárólag lovas témában hajlandó olvasni. Ezt onnan tudom, hogy sok kifejtős kérdésnél emlegeti példaként a lovakat. A másik gyermek, aki mindkettő válaszlehetőséget bejelölte furcsa számomra, mert egyáltalán nem jár könyvtárba. Valószínűleg átfogalmazta magának a kérdést: ha járna könyvtárba, akkor böngészne vagy könyvtárosi segítséget kérne? Valószínűleg így tett sok más gyermek, aki nem jár könyvtárba.

A nem válaszolók közül hárman egyáltalán nem járnak könyvtárba, ezért érthető, hogy nem töltötték ki a kérdést. Egy gyermek csak a kötelezők miatt jár. Az ötödik gyermek, történetesen lány az ezen az oldalon szereplő kérdésekre egyáltalán nem válaszolt, holott könyvtárlátogató (havonta 1-2 alkalom).

Milyen témájú könyveket olvasnak a gyermekek?

13. diagram Könyvtémák

A korábbi feltevésem, amit a kiemelkedő környezetismereti óra iránti kedveltség eredményéhez kapcsoltam, hogy a gyermekek valószínűleg sok ismeretterjesztő művet olvasnak, megbukott. Így járt a történelmi regényekkel kapcsolatos feltevésem is. Még az adott tantárgyat kedvelő gyermekek fele sem említi kedvenc könyvtémaként.

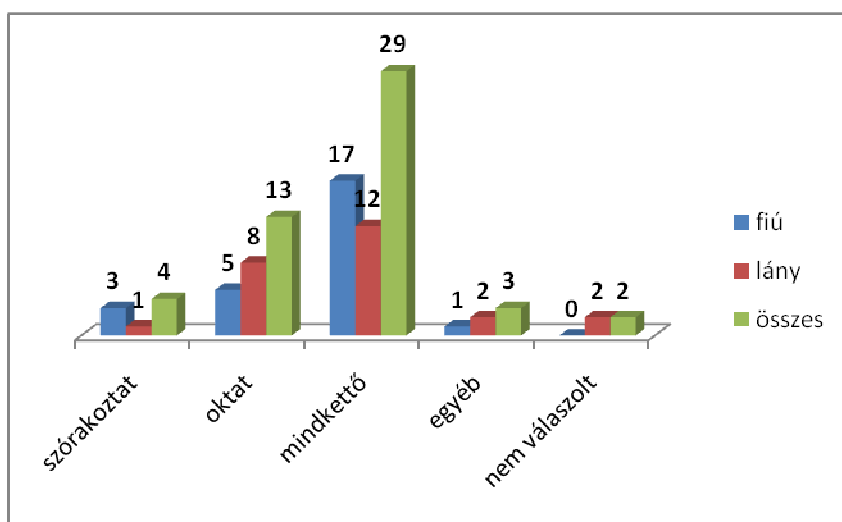
Ami a két nem válaszoló diákot illeti: ők az adott oldalon egy kérdésre sem válaszoltak. Mind a ketten lányok, valószínűleg barátnők, akik egymás mellett ülnek és a kérdőív kitöltése érdekelte őket a legkevésbé.

Egyéb témaként a gyermekek a következőket említették meg: lányos könyvek, állatregények, lovas könyvek, horror, sport, humoros könyvek, képregény, manga (japán stílusú képregény).

Összesítve a diagramon látottakat: a gyermekek legjobban az izgalmas és kalandos fordulatokban gazdag regényeket szeretik a legjobban. Ezt a kifejtős kérdéseknél is említik.

A 2001-es felmérésben is a kalandregények szerepeltek első helyen^(13, 22.p.), tehát ez az igény kilenc év alatt nem változott, és nem is hiszem, hogy valaha is fog. Viszont érdekes, hogy a régebbi vizsgálatban a gyermekek 25%-a^(13, 22.p.) olvasott ismeretközlő irodalmat, 2010-re 28%-ra nőtt. A történelmi regények olvasottsága is növekedett, 2001-ben 14% volt^(13, 22.p.), 2010-ben 26%. Ez a növekedés a kötelező olvasmány miatt következett be: legutoljára olvasott könyvként sok gyermek az Egri csillagokat említette.

A gyermekek szerint mire jó a gyermekirodalom?

14. diagram Szórakoztató vagy oktató jellegű?

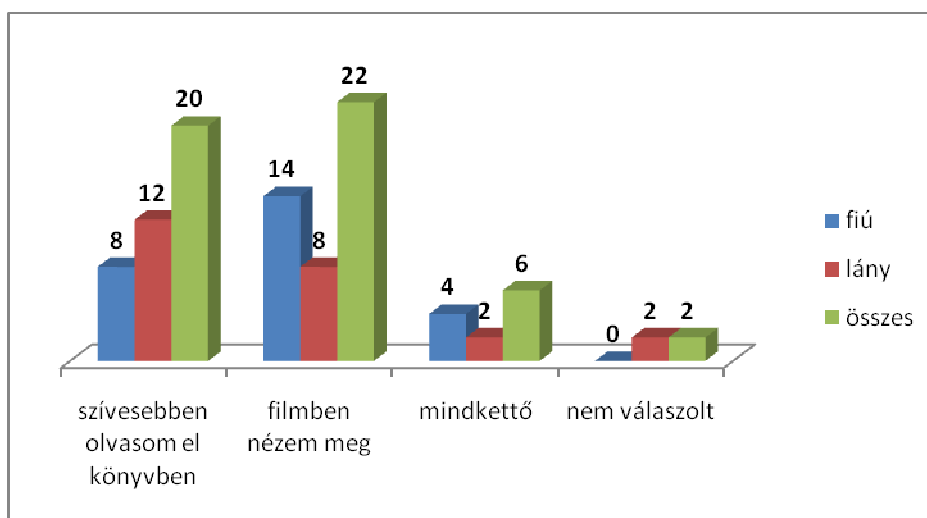
Arra számítottam, hogy a gyermekek többsége szerint a gyermekirodalom inkább oktat. Ugyanakkor az is megfordult a fejemben, hogy ha nem adtam volna meg a „mindkettő” válaszlehetőséget és nem adtam volna konkrét instrukciókat, akkor vajon hányan jelölték volna be a szórakoztatást és az oktatást együttesen?

Viszont kétségbeejtően kevés azoknak a száma, akik kizárólag szórakoztatásként tekintenek a gyermekirodalomra. De talán mégsem annyira kétségbeejtő a helyzet, mert a 2001-es felméréskor a gyermekek 7%-a^(13, 22.p.) szerint való a gyermekirodalom szórakoztatásra, és ez a százalék 2010-re 8%-ra növekedett. Sajnos ez az 1%-os növekedés túl kevés ahhoz, hogy sikert könyveljünk el. Nem hiszem, hogy a százalék tovább nőne, a gyermekek túlságosan tanulás orientáltak.

Talán ha engednék a gyermekek gyepelőjén az iskolában, akkor ez a százalék 10% fölé menne.

Egyéb kategóriában a következőket jelölték meg: „Nem tudom”, „Élénkíti a fantáziát”, „Gazdagítja a szókincset.” Ez a gyermek, amellet, hogy a szókincs gazdagításra rávilágított, még bejelölte a mindkettő választ. Ez a gyermek rendszeres könyvtárba járó, valószínűleg régóta könyvtári tag. Az észrevétele figyelemreméltó.

Könyvben vagy filmben jobb-e egy történet?

15. diagram Film, könyv vagy mindkettő?

A többség ugyan filmpárti, de nem sokkal maradtak le a könyvek kedvelői. Ez azért érdekes állás, mert 2001-ben a gyermekek 48%-a^(13, 22.p.) a filmváltozatot nézte meg szívesebben. 2010-ben a gyermekek 44%-a (22 fő) filmnéző. Mivel indokolható ez az esés? Megkérdeztem a gyermekkönyvtáros véleményét, és az esést azzal indokolta, hogy sok kötelező olvasmány filmváltozata hibás. Példának a Kincskereső Kisködmönt hozta fel, aminek a filmverziójában a főszereplő neve Ferkó, a regényben viszont Gergő.

Most következzen azoknak a gyermekeknek az indoklása, akik inkább filmen néznek meg egy történetet:

- *Mert izgalmas látni filmen;*
- *mert azt rövidebb megnézni, mint elolvasni;*

- *Ha nincs könyv róla;*
- *Mert én nekem nem nagyon van időm olvasni;*
- *Mert nem ugyan olyan mint a könyvben van. jobb nézni mint olvasni;*
- *Nem szeretek nagyon olvasni hetekig;*
- *Úgy jobban megértem, felfogom. Az hosszabb, ha elolvasom;*
- *rövidebb;*
- *Mert az olvasás unalmas.*

Tehát azért jobb a film, mert a gyermek könyvben maga elé képzele a jeleneteket, a szereplőket. Az a gyanúm, hogy a gyermekek többsége megint a kötelező olvasmányokra koncentrálnak: a kötelező filmben rövidebb, elblicceli vele az olvasást és a vele járó elvesztegetett időt, izgalmasabb, jobban rögzül. A gyermekek inkább választják a gyorsabb, könyvben járható utat.

Mivel indokolnak azok a gyermekek, akik inkább könyvben olvasnának el egy történetet?

- *Így elgépzelem és kitalálom a szereplők kinézetét;*
- *A könyvben több esemény történik, mint egy filmben;*
- *Könyvet olvasni jobb mert izgalmasabb és érdekesebb;*
- *Mert bővebben mutatja be a részleteket;*
- *Mert a filmben átdolgozzák, átalakítják, a könyvben az eredeti;*
- *Azért jobb olvasni, mert a saját fantáziám szerint képzelem el a történetet, nem pedig mások képzelek el helyettem és jelenítik meg.*

Ez az eredmény várható volt: a gyermekek a könyv esetében mindent a képzeletükre bíznak, szabadabban képzelhetik maguk elé a történetet. Ugyanakkor az a gyanúm, hogy nem mindegyik válaszolt erre a kérdésre őszintén. Ezt azért gondolom, mert az egyik gyermek ugyan könyvben olvas el egy történetet, de a

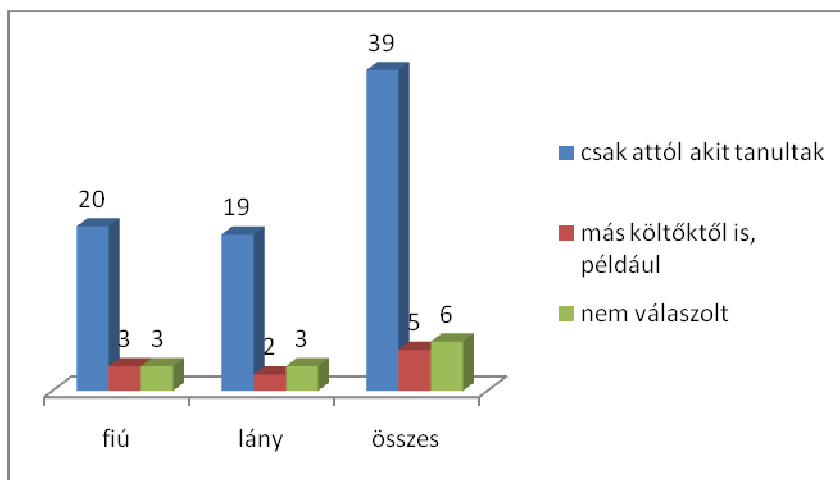
legutóbb olvasott könyvvel kapcsolatos kérdésnél az szerepel: „nem szoktam könyvet olvasni.”

Most pedig jöjjön az a 6 gyermek indoklása, akik mindkettőt választották:

- *Például egy hosszabb regényt szívesebben nézek meg filmen;*
- *Ha filmen nézzük akkor rövidebb idő alatt megtudjuk a lényegét, de nem mozgassa meg a fantáziánkat;*
- *A könyvben elképzelem és nem felejttem el;*
- *Először megnézem filmen és aztán elolvasom a könyvet és megtudom mit hagytak ki a filmből;*
- *Attól függ. Hát ha a könyv kicsit unalmas akkor jobb filmen de ha izgalmas akkor mind a kettőt megcsinálnám elolvasom s megnézem;*
- *Mert a könyvben magamelé képzelem a történetet és a fantáziámra bízom aztán ha tetszett megnézem DVD-én is.*

Azzal a gyermekkel, aki először filmen nézi meg és aztán könyvben olvassa el, régen személyesen is találkoztam a könyvtárban. A könyvtáros próbálta rábeszélni, hogy előbb olvassa el, aztán nézze meg filmen a történetet, de a fiú azt felelte, hogy ha a könyvet utoljára olvassa, akkor az „jobban megmarad.”

Olas-e verseket a saját örömére?

16. diagram Iskolában tanult költőtől vagy más költőtől olvas-e?

39 gyermek csak tanult költőktől olvasnak verseket. A vers tehát sokkal jobban kiszorult a gyermekek olvasmányaiból, mint a regények. Ennél a kérdésnél is tudatosult bennem, hogy meg kellett volna kérdeznem: miért? Valószínűleg azért, mert a versek bonyolultabbak, és tele vannak olyan szimbolikus jelentésekkel, amiket a gyermek nem feltétlenül ért meg.

Összesen 5 gyermek szokott más költőtől is olvasni verseket. Kiktől? Radnóti Miklóstól, Szilvási Csabától, Vámosi Katától, Romhányi Józseftől és Thomas Brezinától, egy gyermek pedig nem mondott példát.

Sajnos az a gyermek, aki Thomas Brezinát jelölte meg, keveri a költő és az író fogalmát. Utána is néztem: Brezinának nincsenek olyan művei, amikben lennének versek, inkább rímbe szedett feladványok, amiket a gyermek versnek tartott – hibásan.

Radnóti pedig szerepel a tantervben, tehát ő nem tartozik a „más költő” kategóriába.

Ki a gyermekek kedvenc írója?

Az eredmény borzalmas... Hiába hangsúlyoztam a kérdőív kitöltése előtt, hogy író és nem költő szerepel a kérdésben, 20 gyermek mégis költőt adott meg, elsősorban Petőfit. Ráadásul a gyermekek közül néhányan rosszul írták le az írók és költők neveit. Az egyik gyermek például Petőfi helyett Petőfy-t írt. Az egyik lány azt írta: „Petőfi mert ő olyan izgalmasan írja meg.” Kötve hiszem, hogy valóban ő a kedvencük, inkább az a helyzet, hogy kizárólag azokat az írókat és költőket mondják kedvencnek, akiket órán tanultak. Petőfi Sándor mellett még Arany János, József Attila és Kányádi Sándor szerepeltek. A gyermekek rettenetesen keverik az írókat a költővel!

Azok, akik valóban írókat adtak meg, elsősorban Móra Ferencet említették, utána jön Thomas Brezina, Gárdonyi Géza, Stephanie Meyer, Eric Kästner, Hans Christian Andersen, Jókai Mór, Kosztolányi Dezső, Csukás István, J. K. Rowling és a Grimm testvérek. Többségében olyan írók, akikről az iskolában tanulnak. Nem

hiszem, hogy tényleg ők a kedvenceik, valószínűbb, hogy azért mondták őket, mert eddig az ő műveikkel ismerkedtek meg a tanórák alatt.

Stephenie Meyer esetében meg kell jegyezni, hogy az ő nevét mindegyik esetben helytelenül írták le: Stephan Mayer. Ebből arra tudok következtetni, hogy nem a könyvet olvasták, aminek a borítóján ott szerepel az író neve, hanem a filmet nézték meg, mert mindegyik gyermek, aki őt jelölte meg, inkább filmben néz meg egy történetet.

Ezeken kívül 3 gyermek nem válaszol a kérdésre, 5 gyermeknek nincsen kedvenc írója, 2 gyermek azt felelte, hogy sok van, 2-en pedig mindegyiket a kedvencének mondja.

Ki a gyermekek kedvenc regényhőse?

Elsősorban Harry Potter és János Vitéz (6-6 fővel). Viszont 10 gyermek rajzfilm figurákat vallottak kedvenc regényhősnek! Garfield, Batman („betmen-nek” írva), Pókember, és Scooby Doo szerepelt náluk. Volt egy lány, megpróbált kicselezni azzal, hogy japán rajzfilm és képregény hőseket említett és a kérdőívében sehol sem említette kedvenc olvasmányának.

A többi gyermek hőse a kötelező olvasmányokban szerepel: Bornemissza Gergely, Dobó István, Cecey Éva, a kis herceg, Nemecek, Boka, Csónakos és Geréb. Rajtuk kívül Thomas Brezina-tól Penny, Tinka és Kolombusz a kedvenc. A Twilight-ból pedig Edward, Bella és Jacob.

„A Trójából Hektór és Paris” – írta az egyik gyermek. Ő bizony nem olvasmányból vette a hőseit, hanem a filmből.

A kérdésre 2 gyermek nem válaszolt, 3-nak nincsen kedvenc hőse. „Ilyen nekem nincs, mert általában amit olvasok minden megtetszik!” – írta az egyik lány.

A gyermekek a hőseiket vagy filmből, rajzfilmből veszik vagy a kötelező olvasmányokból és bestsellerekből.

Mit olvastak legutóbb a gyermekek?

A gyermekek közül 10-en az Egri csillagokat olvasták legutóbb, 12-en pedig a Pál utcai fiúkat. Egy gyermek azt írta: „*nem szoktam könyvet olvasni.*”

Ketten japán képregényt olvastak legutoljára: Nanát és Chrno Cruseade-t. Valószínűleg azért tartják a gyermekek könyvnek, mert a japán mangák valóban könyvszerűek: gyakran vastagok és fűzöttek.

Hárman Stephenie Meyer valamelyik könyvét olvasták: Alkonyat, Újhold, Breaking Dawn. Kettő gyermek Tolkien-től olvastak legutoljára: Gyűrűk urát és A babót. Harry Potter is szerepel két gyermeknél.

5 lány legutóbb olvasott könyve Thomas Brezina valamely könyve volt. A lovakat imádó egytémájú gyermek természetesen lovakkal kapcsolatos szakirodalmat olvasott. Kicsit meglepődtem, hogy az egyik lány anatómiai szakkönyvet olvasott vagy inkább: nézegetett. Azért gondolom, hogy inkább nézegette, mert a rajzolás az egyik szabadidős tevékenysége.

További könyvek: „A két Lotti”, „Mi a baj, Diablo?”, „Neveletlen hercegnő”, „Hogyan éljük túl önmagunkat?”, „Csak csajok!”, „Az időkapu”, „Mély vízben”, „Geronimo Stilton és a Himalája.”

Azonban volt egy fiú, aki ezt írta: „*Képes enciklopédia Novum kiadó.*” Valószínűleg azt hitte, hogy a Novum kiadó is a cím része.

Tehát: mit is olvasnak a gyermekek? Többnyire kötelezőket. Azon kívül – főleg a lányok – tinédzsereknek szóló könyveket, és rengeteg állatokkal kapcsolatos olvasmányt.

Mivel lehetne a gyermekeket olvasásra ösztönözni?

Először jussanak szóhoz a gyermekek:

- *Több szabadidő, több érdekes regény;*
- *Több izgalom, több farkas, anime, harc, vér! És még sok szerelem, csajok, pasik!;*

- *Semmi! Imádok olvasni!;*
- *Nem kell semmi, mert az adott körülmények így is megvannak a korlátlan olvasáshoz!;*
- *Pl. ha nem lenne TV és számítógép akkor biztos, hogy többet olvasnák, és ha több olvasmányt hallanák a barátaimtól;*
- *Több tiniknek való könyv ami érdekes, és váratlan eseményekkel van tele mely izgalmas és meghökkentő helyzetbe hozza a főszereplőt;*
- *Szerintem a számítógépek miatt nem olvasnak sokat az emberek. Ha nem lenne talán az olvasás kötné le az embert;*
- *Idő türelem kitartás. És sok izgalmas könyv ami engem is érdekell;*
- *Sok illusztráció szeretem azt hogy nem olvasok (az unalmas) hogy legyen rajta sok rajz!;*
- *Hogy legyenek újabb és újabb könyvek a könyvtárba és, hogy olcsóbbak legyenek a boltba a könyvek;*
- *Az érdeklődés, ne legyen unalmas a könyv;*
- *Türelem, hogy végig bírjam olvasni a nagyobb könyveket is. Elszántság, szorgalom.*
- *A zsebpénz növelése;*
- *Akaraterő;*
- *Kalandok és a akció;*
- *Már semmi.*

A kérdésre 4 gyermek nem válaszolt, 1 fő inkább illusztrációkra vágy, 3-an az anyagi problémákra világítottak rá, 4 gyermek szerint a számítógép és/vagy a televízió az olvasás akadályozó tényezője. 9 gyermek szerint az olvasáshoz akaraterő, türelem, szorgalom és kitartás szükséges, 10 gyermek a szabadidő hiányára panaszkodott. 15 gyermek izgalmasabb, érdekesebb könyveket szeretne olvasni. 4

gyermek azt mondja hogy semmi, mert ők szeretnek olvasni és szerintük sokat olvasnak.

És volt egy gyermek, aki kifejezetten a könyvtárba akar menni és ott akar véleményt hallani a könyvekről! Remélem, elsősorban a könyvtáros ajánlására céloz.

A gyermekeknek nagyszerű észrevételeik vannak, amiket szerintem fontos lenne figyelembe venni a tanterv kialakítása során és a pedagógusnak se ártana időről-időre kikérni a gyermekek véleményét és ha megteheti, akkor aszerint alakítja az órákat és a számonkéréseket.

3.4 Összefoglalás

A szakdolgozatom során a hajdúszoboszlói Kovács Máté Művelődési Központ és Könyvtár gyermekkönyvtárának munkáját vizsgáltam, illetve a kialakulását, történetét és a jelenlegi helyzetét. Mint már említettem korábban, a könyvtár gyűjteménye és szolgáltatása jóval több, mint amit használatba vesznek az olvasók. Ezért tartottam fontosnak azt, hogy megvizsgáljam: miért olyan alacsony a 14 éven aluliak létszáma? A 10-11-ik életév a gyermekek életében döntő szerepet játszik az olvasás szempontjából, ezért választottam ennek a korcsoportnak a vizsgálatát, hogy ezzel segítséget nyújtsak a gyermekkönyvtár további fejlesztési tevékenységéhez.

A felméréssel szerettem volna reális képet mutatni a mai 10-11 évesek olvasási és könyvtárhasználati szokásáról. Úgy érzem, tanulságos következtetéseket vonhatunk le az eredményekből.

Elsősorban az derült ki a gyermekek olvasáskultúrájáról, hogy a gyermekek egyre kevesebbet olvasnak és az olvasás, mint szabadidős foglalkozás folyamatosan a gyermekek tevékenységi rangsorának a végére szorul. Ez főleg a technika fejlődésének köszönhető: az internet, a számítógépek, a televízió elvonják a gyermekek figyelmét az olvasásról. Az is kiderült, hogy a szülők képzettsége nem befolyásolja a gyermekek olvasottságát, sokkal inkább az iskola, a pedagógusok, a tananyag és a kötelező olvasmányok.

A nembeli különbségek is jól szemléltethetők a vizsgálat eredményein: a lányok inkább vonzódnak az olvasáshoz, mint a fiúk, több könyvvel rendelkeznek, több közöttük a könyvtári tag. Az eltérő érdeklődést is meg lehet figyelni, bár abban mindkét nem egyet ért, hogy egy könyv legyen kalandos, fordulatokban és izgalmakban gazdag. Verseket alig olvasnak, inkább a regények és a képregények a jellemzőek.

Észrevehető a könyvtárhasználók számának csökkenése is. Ennek oka a rosszul felszerelt iskolai könyvtár. A gyermekek sokat panaszkodtak a kevés szabadidőre, a sok dolgozatra. Szerintem érdemes lenne, ha az iskola engedne egy kicsit a gyermekek gyepelőjén és az sem ártana, ha a mostani kötelező olvasmányokat áttekintnék és olyan olvasmánylistát állítanának össze, ami meghozná a gyermekek kedvét az olvasáshoz. Nem egy iskolában láttam a példát arra, hogy kötelező olvasmányként a Harry Potter első kötetét dolgozták ki a tanórák alatt. Nem azt mondom, hogy gyökerestül változtassanak, hanem néhány olyan könyvet is csempésszenek a tananyagba, amiről egyértelműen tudjuk, hogy a gyermekek szeretik. J. K. Rowling könyvei pedig jó példák erre.

Korábban, a 3.1-es fejezet végén feltettem a kérdést: van-e jövője az olvasásnak? Véleményem szerint igenis van jövője, de ez nem valósulhat meg áldozatok nélkül. Főleg anyagi területre gondolok: egy felszereltebb iskolai könyvtárra kéne áldozni és arra törekedni, hogy a gyermekek gyakrabban találkozzanak a könyvtárral az iskolai újság cikkeiben, az iskola rádiójának hallgatása közben, vagy akár élőben könyvtárhasználati órák kapcsán. Meg kell teremteni a megfelelő környezetet és állományt több szépirodalommal, tágasabb, hívogatóbb könyvtárhelyiséggel. A pedagógusok nem keltik fel a gyermekek érdeklődését, ritkán vagy egyáltalán nem adnak fel olyan feladatokat, amelyek elvégzéséhez szüksége lenne a gyermeknek a könyvtár használatára, sőt, a könyvtár használatára sem tanítják meg, holott ez az iskolában egy alapkövetelmény.

Kiderült a vizsgálat során, hogy a gyermekek szeretik a számítógépeket, ezért azt a javaslatot is tenném, hogy néhány jól felszerelt, gyors számítógépet is el lehetne

helyezni a könyvtárban, amit a gyermekek nyugodtan használhatnak, természetesen felügyelet és persze szigorú szabályok mellett.

A számítógépek és a megfelelő dokumentum állomány kialakítása feltétele a színvonalas szolgáltatásoknak, de ahhoz, hogy az olvasásnak jövője legyen, áldozatokat kell hozni: időt, pénzt, szakembereket és nem utolsósorban türelmet kell rá fordítani.

A városi könyvtár tevékenységéről sem szabad megfeledkezni. Ugyan a könyvtár így is nagyszerű kapcsolatokat ápol a környező iskolával, azt javaslom mégis, hogy olyan rendezvényeket, előadásokat rendezzen, amivel a szülőket és a pedagógusokat mozgósíthatják, buzdíthatják arra, hogy hirdessék a könyvtárat a gyermekeknek. Sajnos a könyvtár PR tevékenysége nem a legmegfelelőbb. Mivel a gyermekek többsége internet használó, azt javaslom, hogy egy megfelelő, a gyermekkönyvtári honlapot hozzanak létre. Az se lenne utolsó szempont, ha a város folyóiratában, a Szókimondóban és a hírlapjában több cikk foglalkozna a könyvtárral, annak tevékenységével és rendezvényeivel.

Szeretném, hogy a jövőben a felmérések elemzése során javuló tendencia mutatkozna. Egy olvasó, kulturált társadalom létrehozását pedig a gyermekeknél kell kezdeni.

Irodalomjegyzék

1. Hajdúszoboszló monográfiája / Dankó Imre. – Hajdúszoboszló: Hajdúszoboszló Város Tanácsa, 1975. – 504-507. p.
2. Adalékok a hajdúszoboszlói Tury könyvtár történetéhez. / ifj. Tóth Béla. – In: Könyv és könyvtár, 1979, XII. szám. - 211-216. p.
3. A hajdúszoboszlói Kovács Máté Városi Könyvtár tevékenysége, kapcsolata a város oktatási intézményeivel / Orosné Győri Márta. In: Hajdú-Bihar megyei Könyvtári Téka, 1995., 2. sz. 14-18. p.
4. A 10-14 éves cigány gyerekek helyzete és olvasási szokásai Hajdúhadházon / Vajdáné Birta Judit. In: Hajdú-Bihar megyei Könyvtári Téka, 1996., 2. sz., 32-41. p.
5. A hajdúszoboszlói kultúrház létesítésének előzményei. / Erdei Gyula. In: Szókimondó, 2000. október, V. évfolyam, 10. szám. 9-12. p.
6. A hajdúszoboszlói városi könyvtár története 1865-1996 : szakdolgozat / készítette Tóth Anita ; [témavezető Vadné Kokovay Zsuzsanna]. – Nyíregyháza: Nyíregyházi Főiskola, 2000. - p. 43.
7. Jelentés a könyvtárak 2000. évi tevékenységéről Kovács Máté Művelődési Központ és Könyvtár. - 2000., p. 4.
8. Magyarország kistérségei : Hajdúság, Tiszamente és a Hortobágy / szerk. Pozsonyi József. – [Hatvan]: Ceba Kiadó, 2000. – 95-114. p.
9. A nyilvános közkönyvtár ügye Hajdúszoboszlón (1945-1952) / Szémán [!Szémán] Erzsébet. In: Hajdú-Bihar megyei Könyvtári Téka, 2000., I. sz. 3-13. p.
10. A 12-14 éves korosztály olvasási szokásainak a felmérése a Tócskerti Gyermek- és Iskolai Könyvtárban / Csehely Edit. In: Hajdú-Bihar megyei Könyvtári Téka, 2001., 1. sz., 29-36. p.

11. Szülőföldünk – lakóhelyünk : Hajdúszoboszló /Erdei Gyula. – Hajdúszoboszló: [Hajdúszoboszló Város Önkormányzata], 2001. – 159-161. p.
12. Az informatikai fejlődés lépcsői a hajdúszoboszlói Kovács Máté Városi Könyvtárban / Kiss Viktor. In: Hajdú-Bihar megyei Könyvtári Téka, 2001., 2. sz., 35-37. p.
13. Gyermekkönyvtári munka a hajdúszoboszlói Kovács Máté Könyvtárban : szakdolgozat / készítette Pusztafi Virág ; témavezető Vadné Kokovay Zsuzsanna. – Nyíregyháza: Nyíregyházi Főiskola, 2001. - p. 40.
14. Iskola és könyvtárkép a 14-15 éves tanulók körében / Seressné Barta Ibolya. In: Hajdú-Bihar megyei Könyvtári Téka, 2001., 2. sz., 16-24. p.
15. Olvasói és könyvtárhasználati szokások sárándi általános iskolák körében / Szabó Nóra. In: Hajdú-Bihar megyei Könyvtári Téka, 2003., 1. sz., 11-33. p.
16. Jelentés a könyvtárak 2005. évi tevékenységéről Kovács Máté Művelődési Központ és Könyvtár. - 2005., p. 5.
17. Kovács Máté : tudós tanárok [-] tanár tudósok / Bényei Miklós. – Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, 2005. – 7-30. p.
18. Jelentés a könyvtárak 2006. évi tevékenységéről Kovács Máté Művelődési Központ és Könyvtár. - 2006., p. 7.
19. Tanulmányok Hajdúszoboszló múltjából és jelenéből /szerk. Gazdag István – Vida Lajos. – Hajdúszoboszló: Hajdúszoboszló Városi Önkormányzata, 2006. – 430-436. p.
20. A tudás társadalma felé : a magyar közoktatásban tanuló diákok iskola- és könyvtárképe / Suppné Tarnay Györgyi. In: Új pedagógiai szemle, 2006., november, 106-111. p.
21. Debrecen, Hajdúszoboszló és a Hortobágy vidéke / Kornya István. – Miskolc: Well-Press Kiadó, 2007. – 20-151. p.
22. Jelentés a könyvtárak 2007. évi tevékenységéről Kovács Máté Művelődési Központ és Könyvtár. - 2007., p. 4.

23. A jövő, a múlt és a jelen egységére épül : emlékkötet a száz esztendeje született Kovács Máté tiszteletére / szerk. Hangodi Ágnes. – Debrecen: Debreceni Egyetem, Nemzeti és Egyetemi Könyvtár, 2007. – 148-159. p.
24. Olvasás- és könyvtárszociológiai vizsgálatok Hargita megyében / Kopacz Katalin Mária – Bedő Melinda. In: Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2007., 16. évf., 5. sz., 26-38. p.
25. Jelentés a könyvtárak 2008. évi tevékenységéről Kovács Máté Művelődési Központ és Könyvtár. - 2008., p. 5.
26. Jelentés a könyvtárak 2009. évi tevékenységéről Kovács Máté Művelődési Központ és Könyvtár. - 2009., p. 6.
27. A középiskolások attitűdjei az olvasásra és fogalomkörére vonatkozóan egy metaforavizsgálat tükrében / Magyarné Fazekas Ágnes. In: Könyv, könyvtár, könyvtáros, 2009, 18. évf., 11. sz., 10-23. p.

Mellékletek

KÉRDŐÍV 3. (2010)

1. Nemed: fiú lány

2. Mivel foglalkoznak a szüleid?

3. Te mi szeretnél lenni?

4. Körülbelül hány darab könyved van?

0-10 darab

kb. 50 darab

kb. 50-100 darab

100 felett

5. Ismeretségi körödben ki az, aki különösen szeret olvasni? Többet is jelölhetsz!

szüleim

testvérem

barátom

egyéb rokon

nincs ilyen

egyéb: _____

6. Kiskorodban olvastak-e fel neked mesét?

igen

nem

7. Kivel szoktál könyvekről beszélgetni? Többet is jelölhetsz!

barát, osztálytárs

szülő

tanár

könyvtáros

senkivel

egyéb: _____

8. Mivel szoktad eltölteni a szabadidődet? Többet is jelölhetsz!

olvasás

tévzés

számítógép, internet

sport

barátokkal lenni

zenélés

egyéb: _____

9. Mely tudományok érdekelnek? Többet is jelölhetsz!

irodalom

matematika

számítástechnika

biológia, környezetismeret

történelem

idegen nyelvek

ének-zene

rajz

egyéb: _____

10. Melyek a kedvenc tantárgyaid? Miért?

11. Mely tantárgyakat kedveled kevésbé? Miért?

12. Szoktál könyvet kapni ajándékba?

igen

nem

13. Ha több zsebpénzed lenne, vásárolnál-e könyvet?

igen

nem

14. Szoktál könyvtárba járni?

igen

nem

15. Milyen gyakran jársz könyvtárba?

naponta

hetente egy-két alkalommal

havonta egy-két alkalommal

évente alkalmanként

egyáltalán nem járok könyvtárba

egyéb: _____

16. Szerinted mire való a könyvtár? Foglald össze néhány mondatban!

17. A könyvtárban...

szívesen böngészek, nézelődök, úgy választok olvasnivalót.

segítséget kérek a könyvtárostól

18. Milyen könyveket olvasol szívesen? Többet is jelölhetsz!

ismeretterjesztő művek

ifjúsági regények

tudományos-fantasztikus regények

mesék

történelmi regények

felnőtt irodalom

kalandregények

egyéb: _____

19. Szerinted mire jó a gyermekirodalom?

szórakoztat

oktat

mindkettő

egyéb: _____

20. Egy történetet...

szívesebben olvasok el könyvben

szívesebben megnézem filmen

Indokold meg a válaszodat néhány mondatban!

21. Verseket szoktál-e a saját örömeidre olvasni?

csak olyan költőtől, akiről iskolában tanultunk

más költőktől is, úgy mint: _____

22. Ki a kedvenc íród?

23. Ki a kedvenc regényhősöd?

24. Mi volt az utolsó könyv, amit elolvastál?

25. Szerinted mi kéne ahhoz, hogy többet olvassál? Foglald össze néhány mondatban!

1. ábra Kovács Máté Művelődési Központ és Könyvtár

2. ábra Felnőtt könyvtár

3. ábra Felnőtt részleg - olvasóterem

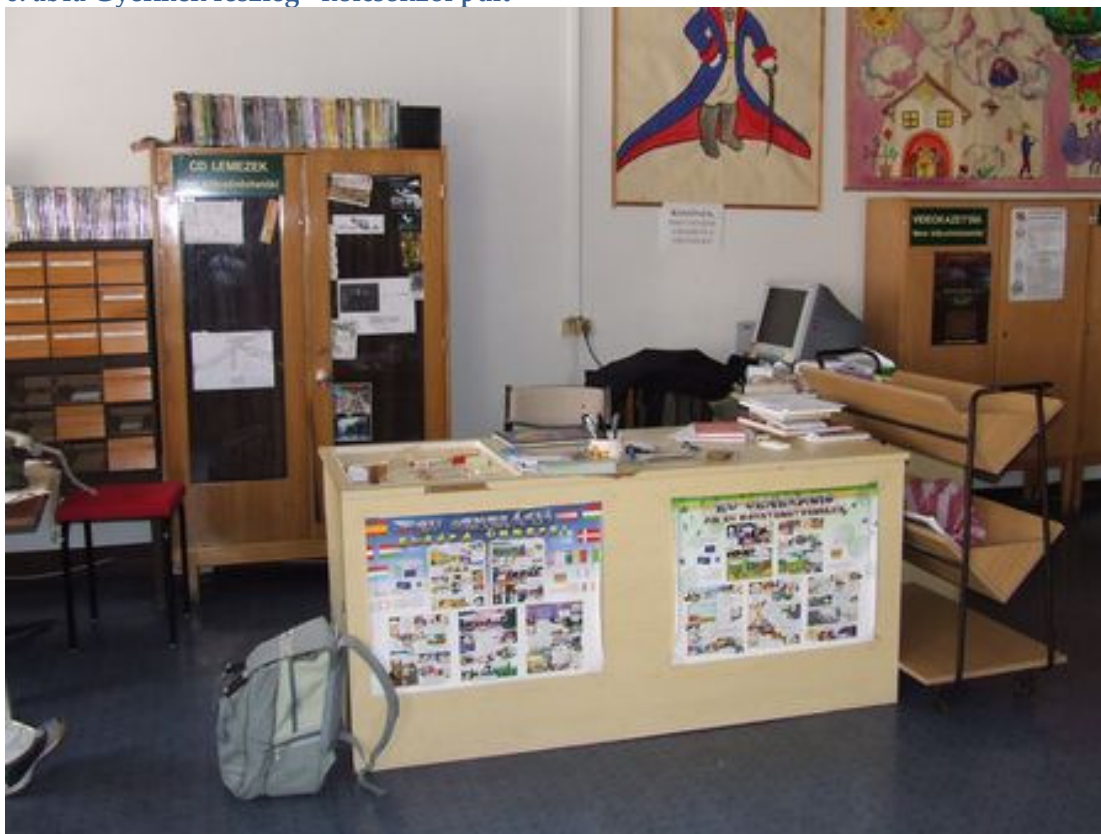
4. ábra Helyismereti részleg

5. ábra Gyermekkönyvtár

6. ábra Gyermek részleg - kölcsönzői pult

7. ábra Gyermek részleg - klubövezet

8. ábra Gyermek részleg – könyvtári bemutató óra

9. ábra Thököly Imre Általános Iskola könyvtára

